

ТИЖНЕВИК - REVUE HEBDOMADAIRE - TRIDENI UKRAINIENNE

Число 25-6(333-4) рік вид. VIII. 19 червня 1932 р. Ціна фр. 2. Prix 2 fr.

Париж, неділя, 19 червня 1932 року.

Перебування наше на чужині поставило нас близько до європейського життя, дозволило ввійти в нього, зав'язати стосунки в різних сферах і з різними групами чужоземного громадянства і нераз давало нам змогу прилюдно поставити перед світовою опінією українську справу, зазнайомити впливові кола чужинців з нашими позиціями і з нашими стремліннями.

Участі діяльній української еміграції в різних організаціях міжнародного характеру завжди надавали ми великого значіння. І за роки нашого перебування закордоном можемо відмітити і не аби-які в цій площині здобутки. Доволі пригадати такі міжнародні об'єднання, як Комісія для Інтелектуальної співпраці при Лізі Націй, Унія Товариств для Ліги Націй, Інтернаціональна Конфедерація Комбатантів, II Інтернаціонал, Міжнародне Студентське Об'єднання, різні наукові з'їзди, союзи жіночі, організації спортові, сокільство та скаути. Доволі пригадати ту частку, яку вносять в їх діяльність аналогічні наші товариства.

Різного характеру ті організації, різні мають завдання, з різних складаються угруповань, та цінне те, що то організації характеру міжнародного, що поле їх праці надзвичайно широке і що на тому ґрунті наші люде, входячи до них, різними способами роблять одну справу спільну — справу українську.

Подробиці про те, в яких умовах перебігали наради останньої сесії Виконавчого Комітету II Інтернаціоналу, що на ній під диктат московських с.-д. було прийнято резолюцію проти України та інших

поневолених націй колишньої Росії, подробиці, що їх ми наводимо в цьому числі, ще раз підкреслюють слушність наведених вище міркувань. На жаль, на сесії тій не були присутні ані українські соціал-демократи, ані їх товариші з інших країн, поневолених Москвою, щоби дати належну одсіч московським імперіялістам.

Обставини, в яких перебуває українська еміграція, часто сильніші за неї. Брак матеріяльних засобів не дає можливости иноді зробити всього, що можна і що слід.

Хай такі випадки будуть нам за науку надалі. Треба не тільки утримувати пасивно ті позиції на міжнародньому полі, які вже здобуто, але треба їх і використовувати, систематично і постійно їх зміцнити. Кожне наше товариство, партія чи угруповання, що мають місце і голос в інтернаціональних об'єднаннях, повинні пильно стежити за їхньою діяльністю, завчасу готуватися до різних з'їздів і, найголовніше, заздалегідь дбати про необхідні для активної участі матеріяльні засоби.

* * *

Загострення на чужині релігійного почуття, яке значно поглибилося і розвилось серед українців на еміграції в зв'язку з усім нею пережитим і вистражданим, іде в парі з природнім бажанням, що де-далі набуває все більшої виразности і сили, — мати змогу задовольняти свої духовні потреби в формах, близьких і зрозумілих, рідною мовою, в рідній церкві.

В цій царині життя, якою так довго й так нерозумно нехтувала наша інтелігенція, аж надто у нас недоробленого. Треба ще багато праці, щоб увести наші прямування в цьому напрямку в певні береги і надати початкам церковної організації продумане і систематичне вивершення.

Тим ціннішим в наших умовах являється кожен здобуток, нехай невеличкий, на цьому полі.

Тому ми з особливою приємністю відмічали прояви того оживлення нашого церковного життя у Франції, які можна спостерігати останніми часами і подробиці яких подано було в дописах «Тризуба».

Одсилаємо читальників до листа Гренобльської Громади, що його вміщено в цьому числі. Лист той не тільки підкреслює свідомість, яка де-далі все зростає, конечности задоволення релігійних потреб

рідною мовою і не тільки ще раз наочно показує, який глибокий слід залишає рідна служба Бога, особливо там, де її чули вперше, але й перейнятий весь живую турботою про те, як підвести під ще не вивершений будинок нашої церкви необхідні підвалини матеріяльні.

В наших обставинах питання про засоби грає величезну роллю і не раз їх брак кладе край найкращим заходам. Це з одного боку. А з другого — ми дуже часто забуваємо, що «грумада — великий чоловік», і що дрібними лептами складаються і великі кошти.

Літературні спостереження.

XXXII.

Євген Кротевич. «Звільнення жінки», роман. 1930 р. Харків-Київ.

Міцна, порядна сім'я, як і релігія, не користується доброзичливим відношенням у большевиків. Вони вподобали б краще керувати розпорошеною на одиниці людською чередою без внутрішнього зв'язку, аніж тримати в слухняності ці, хоч і малі, та суцільні людські з'єднання, що іменуються родинами — сім'ями. Спротив їхній в кожному разі є дужчий од спротиву поодиноких людей, а найголовніше — інтереси сім'ї є найбільшим стимулом, що привертає людей до власности, знищення якої так допомінаються большевики, зовсім не через дійсне неспівчуття до неї, а за ради того, що власність у великій мірі збільшує силу спротиву громадян, між иншим, і проти уряду, а дійсною та власною є єдиною метою большевиків є захоплення необмеженої влади.

Сім'я та її інтереси часто примушують також громадян не миритися з безконтрольністю та необмеженістю державної влади, і в цьому вона теж стоїть на дорозі большевицьким завданням. В країнах же окупованих, як на Україні, інтереси сім'ї є ще одним з поважних стимулів до прагнення та змагання за свою національну державність.

Оперши свою владу переважно «на мечі та огні», позбавивши своїх підданців права та можливости вільно обмірковувати державні справи та діяльність влади, большевики проте не зрікаються і заходів «полонити думки» цих підданців і поруч з насильством намагаються зміцнити свою владу однобічною та облудною агітацією. Утримують для того штат фахівців-агентів та мають до розпорядження відповідних письменників на різних мовах, в різних галузях письменства, які пишуть на різні, замовлені большевиками, теми. Автор романа «Звільнення жінки» (Держвидат України. 1930) Євген Кротевич виконує їхній загалом в царині боротьби проти сім'ї.

Роман цей підкреслено тенденційний, написано його, як автобіографію жінки — Олени Самойлович (шлюбне прізвище), що по восьми роках шлюбного життя покинула чоловіка, та (це найголовніше) віддала

своїх маленьких дочок до державного притулку, обмеживши все своє піклування ними тим, що раз на місяць забірає їх до себе з притулку на дві години.

Починається роман з бурхливих висловів радощів цієї матери з приводу здобутої для себе в той спосіб «необмеженої волі». «Пташку», радіє вона, «тягне гніздо і нудять діти, а я своїми руками зруйнувала своє гніздо, звільнилася від усього» (ст. 6), «від усіх звичок, забобонів, правил» (ст. 11) і «лину, куди хочу» (ст. 11). Отже свою агітацію автор починає з заклику до егоїзму жінок, з запиту спокусити їх волею од обов'язків. До цього ж агітаційного способу повертається він вдруге в кінці своєї книжки в формі спокусливого піднесеного героїнею проєкту, як, на її думку, можна і слід zorganizувати звільнення матерів од дітей. Згідно тому проєкту, мати, породивши дитину, може зразу віддати її до притулку і має моральне право зразу ж її зректися, але за те, що її породила, таки діставатиме од держави допомогу. Мати може також, віддавши дитину до притулку, не поривати з нею обов'язків ще зовсім. Поки дитина потребує материного покрому, мати приїздитиме до неї кілька разів на день на спеціальних для таких матерів поїздах, а коли дитину одлучають — може перевідувати її у притулку, але не часто, і має право приймати участь у нарадах педагогічної ради, де, звісно, голос її не велику матиме силу. В кожному разі за це буде збільшено державну допомогу матері. По семи роках матері знову належить право чи продовжувати і далі таке своє піклування дитиною, чи зректися її остаточно. По чотирнадцяти роках або теж зректися, або і забрати дитину до себе.

Проте, розуміючи, що не кожному мати можна й такою спокусою оманити, автор намагається доводити корисність такої системи виховання і для дітей та природности такого ставлення до їх матерів. Завіряє, ніби материне почуття «надходить тільки в процесі виконання обов'язків матері», а «з початку зовсім не є природнім» (ст. 30) та що «необхідність виховувати дітей» є «чистий примус» (ст. 18). Його героїня запевняє, «що почуття до дітей тільки заважає їх виховувати» (ст. 29), що вона «звільнила од себе дітей через те, що пожаліла їх» (ст. 13), бо, каже вона, «поки я була байдужа до своїх дітей, я добре справлялася з своїми обов'язками перед ними, але, коли з'явилося почуття, я мушу віддати виховання у чужі об'єктивні руки». Вона силкується доводити, ніби виховання в громадських чи державних притулках є багато кращим, ніж виховання в сім'ї, бо «потрібні найдосвідніші заходи у вихованню, а не кустарництво, не почуття» (ст. 168), та ніби вихованці притулку (далеко не ідеального) «були працездатніші, пристосованіші до праці від батьківських дітей».

Безпідставність та нісенітність таких доказів виключає потребу їх обговорювати. Можна тільки дивуватися нахабству автора, з яким він, знаючи, що діялося й діється по притулках взагалі, а особливо по сучасних совітських, які ще гірші од притулків старого ладу, провадить свою дітовбивчу агітацію, виконуючи доручення совітського уряду.

Спосіб, яким Кротевич ілюструє свої думки, відповідає скоріше

публіцистиці ніж белетристиці. Висловлює він свої тези від імени своєї героїні і після кожної тези викладає, ніби од неї, що саме переконало її в правдивості тих тез. Посилається вона при тому часто на події та факти, які жадного відношення до фабули роману не мають, а спостерігала ніби вона їх колись давно за попереднього свого життя, які можуть, здається їй, стверджувати її погляди. Виклавши увесь свій запас доказів для одної тези, переходять автор з героїнею до дальшого, чергового. Треба ще додати, що незрідка ті факти, на які вони посилаються, зовсім неймовірні та здаються умисне вигаданими, от хочби значна частина з того, що розповідає героїня про вияви психики її ще зовсім маленьких дочок. Багато з їхніх почувань та думок неможливі в дітей такого, як вони, віку. І не лише у цій частині роману, а й далі, аж до кінця, не раз знаходимо у Кротевича такі невдало вигадані настрої, події та факти, особливо коли це потрібне йому для переведення своїх тенденцій...

Сама вище вказана тема, при такому її переведенню, не забрала б так багато місця (сливе чотириста сторінок друку). Але автор хотів мабуть залічувати публіцистичний характер свого твору і надати йому більш белетристичну подібність, і для того він списав усе життя своєї героїні, отже і те з його, що мало має відношення до його головної теми. Але й тут не вмів він затриматися на становищі об'єктивного описувача життя й людей та знову захоплюється вже іншою тенденцією, знову ж таки трактуючи її напів публіцистично та в напрямі, бажаним большевикам.

* * *

Героїня роману Олена Самойлович вийшла заміж за большевицького спеца, директора цукроварні, що походив з великопанської родини — гетьманський нащадок. Сама вона з малих год сирота, дочка шахтаря, що загинув засипаний при вибусі у шахті, а виховувалася у притулку для нешлюбних дітей, де багато читала й дійшла до комуністичних переконань. Під час голоду та громадянської війни, голодна, з пораненою ногою йшла вночі зі станції на чуже їй село, знесилена, зомліла й впала непритомна на шляху. Трохи не задавив її автомобіль Самойловича, а прокинулася вона в його на помешканню з ногою ув'язаною луб'ям. Залишається у нього поки видужає, потім на становищі покоївки, поки заробить собі на одяг та на дорогу, а врешті закохуються він у ній, а вона в ньому. Сама героїня заперечує в собі те почуття, пояснює свою згоду одружитися з Самойловичем бажанням впливати на нього, прив'язати його до комуністичного ладу. Але з усією її поведінки треба зробити висновок, що не ті ідейні завдання керували нею в її ставленню до Самойловича, а була вона таки під тиском може й не гаразд освідомлених впливів статтєвого добору, що все є головним чинником, що викликає закоханість. З самого початку перебування у домі Самойловича, її думки все обертаються до нього. Раз у раз схвачується у ній почуття образи і ревнощів до нього. Кільки разів вона ніби збирається йти з його дому, та легко піддається

на його умовлення й залишається. Одного разу промайнула в неї думка про нього, як про свого чоловіка, і хоч вона ніби аж жахнулася тієї думки й рішуче відкидає її — «Тільки не цей директор!» (ст. 85) — та це скоріше є зайвим доказом її закоханості. Так ці дві людини зійшлися й одружилися. Але між вимогами статтевого добру і звичками, нахилами, поглядами людей, коли їм доводиться жити спільним життям, трапляються конфлікти й такий конфлікт незабаром позначився і в родині Самойловичів. Жінка відчула та піддалася такому конфліктові попереду. Яко комуністка, вона ставиться недовірливо й упереджено до усіх людей не пролетарського походження — і ця упередженість, а навіть ворожість, прокидається в неї і до свого чоловіка. На комуністичну логику усі «не-пролетарського походження» є злочинцями вже через своє походження. Її гнітить сором за те, що покохала його, її дратує в ньому й те, що до шлюбу подобалася його вихованість, стриманість, те, що поважачи інтереси оточення, не дозволяє він собі виявляти людям свої настрої, свою прихильність чи неприхильність до них, ставиться стримано та ввічливо і до тих, кого не вподобає, а не бере на себе ролі всесвітнього судді чи ментора. Їй це здається нещирістю. Навіть усміх чоловіка, що давніше їй дуже подобався, тепер їй спротивився, здається теж не щирим. Правда, відносно себе вона задоволена його вихованістю і, напр., каже, що «вдячна їй», коли на його запит, чи подобалися їй його родичі, вона не відповідає, а він не допоминається відповіді. Та це тільки відносно себе, а відносно інших таж вихованість її дратує. Вона з подратованням думає, що «він, з дитинства призначився дати ще найменші рухання свогою я, не показувати його перед світом» (ст. 249); хотіла б, щоб він не підтримував зв'язків з людьми не-комуністичного напрямку, що мають буржуазні звички, хоч би ті люде були й найближчі родичі або й ті, з ким мусить спільно працювати на заводі (ст. 233). Вона робить безтактовні «вибрики», як сама своє поведження іменує, аби «вивести його з рівноваги, щоб він, хоч раз, виявив себе» (ст. 315), та знову вважає його вироблене виховання, стримане поведження за нещирість і взагалі, і відносно себе. Насправді ж, її відношення до чоловіка є багато більше нещирим. Зовсім швидко по шлюбі вона вже соромиться перед комуністичною чередою того, що пішла за спеца та ще не-пролетарського походження й виправдується перед малознайомим їй робітником Гордієнком, завіряє його, що причиною, чому погодилася на той шлюб, «було бажання» допомогти Самойловичеві «закріпитися у новому, бути щиро корисним йому» (ст. 206). Згодом, за кілька років, коли вже надумалася покинути чоловіка, ще не сказавши йому цього, вона каже комуністові Добродушному (власне комісареві для контролю політичної благонадійності на заводі), що не йме віри щирості свого чоловіка, а тому-ж Гордієнкові розповідає «де-що з своїх планів про своє майбутнє», отже про те, що збирається кинути чоловіка (ст. 384). А ще і сама вихваляється тим, що її «я завжди майже зовсім од нього заховане» (ст. 21).

Вимагаючи від чоловіка, щоб пристосував своє відношення до людей до її уподоби, сама вона цілком не рахується з тим, як він хотів

би упорядкувати родинне життя і аж до того, що виликає його матір з дому.

Немає сумніву, що автор бажав змалювати тип комуністки у найбільш принадному вигляді, і його Олена є такою, якою, на погляд комуністів, повинна бути людина, та саме цим і зраджує він усі хиби комуністичного розуміння доброго і лихого у відносинах між людьми, бо з Олени вийшла лише брутальна безтактовна та лихої вдачі жінка. Ну, а що-до того, що Кротевич завіряє, ніби вона перечитала таку силу книжок та має такі знання, які за свої 18 год, та ще з вихованням у притулку, вона певно ні перечитати, ні набути не могла, то вже тут у автора були вільні руки писати, що схочеться. От тільки де-що з того, чим він має надію виявити Оленину освіту, і сам автор чув тільки через п'яте-десяте, а тому накидає й Олені досить чудні думки по різних галузях знання (психіатрія та інше).

Така з Олени людина у приватніх відносинах, а в громадських вона, через нещасні обставини свого життя з малих год, перейнята ненавистю, заздрістю, недовірливістю до людей, завидками. І сама вона, згадуючи своє виховання у притулку, каже: «досить таки зла створило в нашому вихованню постійне вороже підозріле ставлення з боку всього майже світу до нас» (ст. 172). «Як згадаю, стискує мої кулаки, злістю наповнює серце» (ст. 174). Саме це, а не міркування (хоч би і помилкові) потягло Олену, як і більшість комуністів взагалі, до комунізму, до цієї нелюдської догми, перейнятої людоненавистю, бо ненависть до людей здавна кипить в Олені. Вона не раз на протязі роману виявляє її та висловлює відповідні думки, і в обсязі державного порядкування «треба бути непримиреним до кінця і зразу жорстоко виривати з серця оту жалість, навіть натяк на неї» (ст. 225). «Ні, не жахатися, а боротися, підносить село треба», формулує вона свої вражіння від суду над куркулем Гайдаєм, «винищувати з нього до останку подібні фігури» (ст. 108). Чи не характеристичне для большевиків розуміння боротьби та спосіб підносити винищуванням? «В непримиреності, особливо за переходових часів, є щось потрібне. Всяка ж двоїстість тоді, всяка нечиткість, компромісовість може привести тільки до цілковитої шкоди» (ст. 298). Такі керівні принципи що-до державного ладу в Олені, як і в усіх комуністів. Виростають вони з люті та заздрости і коять багато лиха. А тим часом непримиренна комуністка Олена признається, що «гроші текли з моїх рук, як вода» (ст. 311) і то гроші не зароблені нею, а ті, що вона бере в чоловіка, якого вже не кохає, а починає теж ненавидіти. Це довершуюча риса для комуністичної ширости та принциповости!

Давній.

15-ліття Українського Правничого Товариства*).

Святкуємо сьогодні 15 років з часу заснування Українського Правничого Товариства в Києві.

15 років минуло вже з того часу.

15 довгих років.

Це ж чверть людського життя...

На 15 років постарішали ми всі, тоді, тих пам'ятних часів, ще молоді, бадьорі, життєрадісні, повні надій, віри...

Зникла ця життєрадісність, набралися ми життєвого досвіду, свідомости, пережили протягом цих довгих 15 років багато, багато...

15 довгих років...

А як згадати це незабутнє минуле, то так, здається, ще недавно це було, такі свіжі, яскраві вражіння, спогади тих часів нашої національної революції, нашого воскресіння, відродження, часів, таких же гарних, як і тодішні напоєні сонцем київські весняні дні.

Несподівано, хоч марили про це цілі покоління більше ніж двісті п'ятдесят років, несподівано, хоч вірили в це наші батьки і діди, вибухнули лютневі дні 1917 року, і все виразніше і виразніше виявлялося, що Україна — не утопія, не щось теоретичне, що вона — не Росія, не її частина, що вона не хоче бути і за колонію Росії, а хоче, прагне мати своє власне життя, життя може ще для багатьох тоді не зовсім ясно уявлене, не зовсім ясно викристалізоване, але таке бажане на підставі історичного минулого, традицій, голоса крови, національного усвідомлення.

І це пробудження національного усвідомлення охоплювало кожного дня все більшу і більшу масу людности, заливало всю Україну, це шумливе, весняне, радісне море свого ж українського відродження.

• І кожному давньому, переконаному українцеві, кожному неофітові хотілося говорити про це, хотілося тоді виголошувати свої почуття, ділитися своїми вражіннями, думками, планами, надіями, мріями...

Вже замало ставало для людини бути лише українцем з походження, вже бажалося бути українським громадянином, вже прагнулося бути за українського кооператора, українського вчителя.

І майже стихійно відбувалися всі ці з'їзди — кооперативний, селянський, українських політичних партій, перший військовий.

І таке бажання, прагнення повставало навіть серед найконсервативнішого, найреакційнішого на Україні судового відомства, правничства.

Діяв уже і там голос крови, голос національного, ще напів лише

*) Читано на урочистих загальних зборах Українського Правничого Товариства у Варшаві 29 травня 1932 року.

інстинктивного усвідомлення, прокидалося вже і там прагнення бути за українського правника, за українського суддю, за українського адвоката.

А коли з'являються такі прагнення, з'являються і бажання розшукати своїх однодумців, своїх спільників, обмінятися думками, об'єднатися, зміцнитися.

І перші піонери що-до цього були, головне, правники, покликані до війська, всі ці численні прапорщики - слідчі, прапорщики - адвокати, кандидати на судові посади.

Фронт був тоді значно більше революційний за запілля, військові з фронту поступовіші, ніж цивільні в запілля.

І серед цих прапорщиків мусимо в першу чергу згадати за одну з найяскравіших, суто українських постатей, незабутнього, трагічно потім загинувшого, українського адвоката — Миколу Міхнівського.

Судове ж відомство на Україні, навіть адвокатура — все це в своїй масі мало піддавалося впливові українського національного руху, не дивлячися на те, що багато серед нього було українців з походження.

Але були вже і винятки.

Найпоступовіша частина судового відомства за тих часів — це були мирові судді, головне повітові, що найбільше стикалися з селом, з українською людністю і що найбільше, зрозуміло, підпадали їхньому впливові.

І серед мирових суддів у Києві мусимо згадати в першу чергу незабутнього українського правника патріота — п. Ростислава Лашенка.

Серед самого судового відомства яскраво виділявся тоді те-ж щирий український патріот у найкращому розумінні цього слова, член Київського Окружного Суду — п. Григорій Вовкушівський.

А коли пригадати ще адвокатів - українців: безумовно талановитого, хоч і нервового, своєрідного, не звичайного п. Михайла Ткаченка і солідного, розважного п. Василя Войткевича - Павловича, то це і буде той осередок української правничої еліти в Києві, серед якого ще в квітні 1917 року повстала думка об'єднатися, незалежно від вузького фаху, партійности, в якомусь правничому українському об'єднанні, сконсолідувати українську правничу думку.

Для цього гадалося скликати український правничий з'їзд, обмінятися думками і закласти таке об'єднання.

І вже наприкінці квітня 1917 року утворено було організаційне бюро по скликанню цього з'їзду.

На чолі його стояв п. Ткаченко, а до нього входили п. п. Вовкушівський, Войткевич - Павлович, Лашенко, Міхнівський, Яковлів та інші.

Засідання відбувалися на помешканні п. Ткаченка, на Великій Підвальній, ч. 38. З'їзд було намічено скликати в Києві, по першому військовому з'їзді.

Ідея з'їзду була значно популярніша серед правництва на Україні, ніж у самому Києві.

А київська російська тодішня преса навіть дивувалася, який це може бути український правничий з'їзд, що саме може значити вираз український правник.

Український центр зустрів ідею з'їзду дуже прихильно і для засідань з'їзду було надано навіть велику салью Центральної Ради.

Отже, по закінченні першого українського військового з'їзду в травні 1917 року було відкрито і перший український правничий з'їзд. Зібралось до 50 осіб, головне з-поза Києва, тоб-то в травні 1917 року знайшлося вже до 50 осіб серед правників на Україні, які вирішили відверто заманіфестувати себе за українських правників.

Переважна більшість учасників з'їзду була в захисному військовому убранні — це правники - військовики, що з'їхалися на військовий з'їзд, з'явилися і на правничий. На голову президії з'їзду було обрано члена Київського Окружного Суду — п. Миколу Радченка, на почесного голову — Голову Центральної Ради — професора Михайла Грушевського, що і відкрив з'їзд своєю промовою.

За тих часів ще напів інстинктивного для більшості національного руху, кожне слово, кожний вираз цього суто українського не тільки вченого, не тільки історика, найкращого знавця минулого, але і першого громадянина-українця, першого голови свого ще напів реального уряду, набували особливого значіння, являли собою щось знаменне, якесь відкриття, пророцтво, проголошення.

І п. Михайло Грушевський, вітаючи з'їзд української інтелігенції, українських розумових сил, закликав присутніх до творчої праці на користь батьківщині, що прокидалася до нового життя, на користь у більшості ще не свідомому народові; він зазначав, що українське правництво має добру спадщину, має добрий ґрунт для своєї праці, бо це ж український нарід утворив і «Руську Правду», і «Литовський Статут», і «Правда, по которим судить Малоросійській Народъ». Казав він, що українському народові властиво багато шляхетних рис, і одна з таких рис є прагнення до правди, яку рису окарікатурули за останніх часів як прагнення ніби то лише до сутяжництва.

Казав він, що над цим, високо культурним по суті народом, провадили багато років найзлочинніші експерименти, виховуючи, навчаючи і судячи чужою, часто нерозумілою йому мовою, по судах, по суті чужий йому і національно, і соціально.

Отже українському правництву надається тепер велике почесне завдання — допомогти своєму народові знову утворити в своїй власній, нарешті, хаті і свою власну правду.

Надалі вітав перший український правничий з'їзд від імени першого військового з'їзду п. Міхнівський, зазначаючи, що українське військо надасть змогу українському правництву провадити свою відповідальну творчу мирну працю. Багато було привітань од партій, від ріжних організацій, з місць, але жадний Окружний Суд, жадна Судова Палата не надіслали привітань.

І з великим захопленням було зустрінуто привітання - телеграму з боку єдиного прокурора на Україні, прокурора Черкаського Окружного Суду, старенького пана Евпсїхієва, що вітав український правничий з'їзд і від себе, і від підпорядкованого йому прокурорського нагляду.

Як і всі тодішні з'їзди, і цей з'їзд не носив дуже планомірного ха-

Українська колодія в Празі на панахиді за гетьмана Івана Мазепу.

рактеру, за багато було в ньому навіть хаотичного, декларативного, маніфестаційного.

З великою доповіддю про організацію з'їзду виступав п. Яковлів.

П. Лашенко читав доповідь про давнє українське право і Литовський Статут.

Найцікавіша була доповідь п. Гаєвського про організацію судівництва на Україні.

По суті сама доповідь не являла собою нічого ані з правничого, ані з національного боків, та і трудно було б вимогати від неї чогось певного за тих часів, тим більше, що за автора її була цілком молода людина, кандидат на судові посади, і не мала ще досить правничого і взагалі життєвого стажу.

Але ця доповідь дала змогу розгорнутися жвавій дискусії на найбільочіші тоді, на найцікавіші тоді для українських правників теми.

І довго точилася ця дискусія.

І коли з одного боку така найрадикальніша в доповіді п. Гаєвського теза, що всіх судовиків - українців треба домагатися перевести на Україну, а не українців перевести з України, викликала застереження з боку де-кого з присутніх; коли навіть голова з'їзду п. Радченко висловлювався проти цього, зазначаючи, що навряд Сенат (в тезі зазначалося, щоб це відбулося за апробатою Сенату) погодиться на це, то з другого боку знайшлися вже рішучіші люди, які казали, що українське правництво не потребує апробати російського Сенату — на Україні, яка мусить бути самостійна, мусить бути й український же Сенат.

Отже на 1 правничому українському з'їзді ще в травні 1917 року висунуто було постулат самостійної, незалежної України.

Більшість з'їзду була ще за обережна і до резолюцій з'їзду вимоги про оголошення самостійності України не попали.

23 травня було зачитано велику доповідь про утворення Українського Правничого Товариства, проект статуту, і з'їзд одногolosно ухвалив утворити Українське Правниче Товариство з місцем осідку в Києві. На голову президії Товариства було обрано п. Ткаченка. Трохи згодом, по першому Універсалі, як відомо, повстав і перший Генеральний Секретаріат з Секретарем в судових справах п. Садовським.

За завдання цього Секретаріату мало бути підготувати судові установи на Україні до тих форм і того стану, в яких вони мають перебувати в автономній Україні. Ця робота мала складатися з підготовки справи українізації та демократизації суду з одного боку і з вироблення з другого боку належних законопроектів, що намітили б форми суду, відповідні автономному ладові на Україні.

Правниче Товариство, зрозуміло, збиралося взяти в цьому найдіяльнішу участь, але незабаром цей самий Секретаріат у судових справах не було визнано з боку Російського Тимчасового Уряду, і він мусив припинити своє юридичне існування.

З осени 1917 року було обрано, по зреченні п. Ткаченка, нову президію товариства, в складі: голови — п. Войткевича - Павловича, заступників голови — п.п. Вовкушівського і Лашенка і секретаря мирового судді п. Лепехи.

Утворено було при Правничому Товаристві так званий Правобережний або Київський Краєвий Правничий Комітет — організацію, яка б мусіла очолювати все українське судівництво на Правобережжі.

На чолі цього комітету стояла президія ж товариства, а до складу його входили по 2 представники від кожної правничої організації — від окружного суду, адвокатури, міського з'їзду мирових суддів, повітового то-що.

Це була вузша колегія, засідання якої відбувалися періодично й яка вирішувала всі принципові політичні питання в правничому житті.

Рівнобіжно-ж відбувалися і загальні збори Правничого Товариства, склад якого, хоч і поволі, але починав збільшуватися, засновано його було в складі до 40 осіб.

І побігло життя правничого товариства з його незмінною президією, життя так тісно зв'язане з українським політичним життям взагалі.

Тут були і перші, такі ніби дрібні на теперешній погляд, але такі знаменні за тих часів події, події, що викликали тоді стільки дебатів, стільки хвилювань, переживань.

Тут і утворення першої української камери мирового судді в Києві, й утворення її в самому центрі міста, замість одної з околиць — Пріорки, як проектувала Міська Дума.

І запровадження судівництва українською мовою в Київському Повітовому З'їзді, утворення комісій, на підставі III Універсалу, що до

пристосовання російського законодавства до сучасного стану річей на Україні разом з перекладанням його мовою українською.

Тут і другий правничий з'їзд на прикінці грудня 1917 року, коли вже блискотіло і гуркотіло під самим Києвом.

Історичні загальні збори товариства, на яких одноголосно було ухвалено вимагати від уряду проголосити якнайскоріше цілковиту самостійність України й одноразово скласти мировий договір з центральними державами, бо в цьому єдиний вихід з катастрофального стану України, і привітання на цих зборах товариства від Богданівців.

Тут і урочисте читання на загальних зборах IV Універсалу. І не вірили ніби очі, не вірив навіть розум, але чорні по білому літери доводили, що здійснилися мрії століть, що справді існує вже самостійна, незалежна Українська Народня Республіка...

А там далі, Арсенальське повстання, привітання Краєвому Комітетові від Вільного Козацтва, обрання членів Комітету на почесних представників Вільного Козацтва...

І захоплення Києва... і важкі, сумні дні січня і лютого 1918 року... і перші радісні чутки на конспіративних зборах товариства про мир з центральними державами, про повернення свого уряду, свого війська разом з німецьким.... І початок активної творчої роботи товариства, і та незабутня, найкраща в житті кожного українця весна 1918 року...

І енергійна, життєрадісна постать справжнього українського міністра юстиції тих часів — п. Шелухина, що так прихильно ставився до товариства, участь товариства у всіх призначеннях, обраннях по судовому відомству, відкриття своїх судо українських Генерального Суду, Київського Апеляційного Суду... і несподіваний *coup d'État*...

І наївна віра де-кого з членів товариства, що гетьман Скоропадський буде справді за українського гетьмана...

І так боляче відчутий бойкот товариства і з боку самого гетьмана, і з боку гетьманських міністрів юстиції — Чубінського, Романова...

Рідше стали відбуватися тоді загальні збори Правничого Товариства, і такі малолюдні, такі нечисленні були вони тоді...

І інформації на таких загальних зборах про утворення Національного Союзу, організація правничої комісії при цьому союзі з членів товариства...

Повстання проти гетьмана, обрання Директорії, куди ввійшов один з членів Правничого Товариства, обрання за участю представника товариства...

І конспіративна, підпільна робота правничої комісії Національного Союзу за часів оголошення гетьманом федерації з Росією, засідання в суцільній темряві, і багатство зібраного матеріалу.

І щасливі грудневі дні, і перші, по довгій перерві, відкриті, багатолюдні, щасливі загальні збори товариства, привітання Директорії, свого національного війська, славетного Осадного Корпусу, і щалена робота кожного члена товариства в січні 1919 року, і вихід з Києва, евакуація, а там, у Києві — утиски членів товариства і з боку большевиків, і з боку денікинців... і цілий мартиролог загинувших, постріляних, померлих членів товариства...

І соняшний травень 1920 року, і знову загальні збори товариства в салі колишньої Київської Судової Палати, а потім другі збори, призначені на 6 червня, коли на збори вже ніхто не з'явився...

А там знову евакуація... а нарешті і еміграція з її тяжкими злиднями, турботами про шматок хліба для родини, для себе, безперервною тугою за рідним краєм, за тими, що залишилися там...

Важке життя... але не вгасала віра, і збиралося Українське Правниче Товариство на свої загальні збори вже на еміграції, і складають його члени цеглинку за цеглинкою для величезного правничого будинку незабаром знову вільної, знову самостійної України...

І все малолюдніші бувають ці збори, бо сувора дійсність, злидні і сум підточують сили, виснажують життя... і багатьох, багатьох, ще недавно життєрадісних, бадьорих немає вже в реєстрі членів Українського Правничого Товариства... Не дома, не до рідної, легшої за пух, землі лягло відпочивати вже багато українських правників...

А траплялися і такі, що продавали шпаду свою...

Але та купка, що залишилася за найтяжчих умов, пам'ятає за традиції Українського Правничого Товариства, і гуртуючися і в адміністративно судовій комісії Товариства, і в правничому семінарі Українського Наукового Інституту, творить великі цінності, такі потрібні окраденій батьківщині, окраденому народові...

Отже, 15 довгих, важких років минуло з часу заснування нашого товариства.

Тоді, 15 років, наше національне відродження, державне воскресіння здавалося нам за щось таке гарне, радісне, безхмарне, втілене в урочистих з'їздах, красномовних зборах, гучних маніфестаціях з оркестрами, хорами, жовто - блакитними прапорами на тлі молодого зеленого листя, весняного блакитного неба, золотого сонця, в розкішному наддніпрянському повітрі...

Здавалося нам, що це є подарунок долі...

Тепер, по 15 роках, ми усвідомили собі, що наше національне відродження зв'язане не тільки з radoщами, з перемогами, що щільно воно зв'язане і з поразками, і з відступами армії, і з плямистим тифом, і з льохами Чека, і з Соловками, і з тисячами тисяч забитих, розстріляних, замучених, загинувших, і з важкою окупацією, і з сумною еміграцією...

Тепер, по 15 роках, ми добре усвідомили, що наше національне відродження ми мусимо самі завоювати, взяти боєм, бо ніхто його нам не подарує...

І ми, правники, члени Українського Правничого Товариства, на початку 16 року його існування, мусимо також усвідомити, що і до нас стосуються недавно проголошені, знаменні слова — що не сміємо нині мріяти про мирне спокійне життя, про особисте щастя, мусимо завжди пам'ятати, що життя наше і нашого товариства тільки там, на далеких просторах рідної, ніколи не забутої, землі.

І коли наші вояки повертатимуться до дому зі зброєю в руках, щоб творити там нашу українську волю, то мусить повертатися до до-

му наше товариство те-ж з відповідною зброєю, щоб творити там нашу українську правду.

І хай дозволено буде висловити певність, що вже незабаром відбудуться урочисті радісні наші загальні збори у себе дома, в нашій столиці, справжньому місці перебування нашого товариства, що вже незабаром вигукнемо ми радісне: хай же і надалі живе, квітне і міцнішає наше Українське Правниче Товариство на нашій славній Україні, на нашій, нарешті, на своїй землі...

Гл. Л.

Український Технично-Господарський Інститут позаочного навчання.

Потреба в збільшенні числа українських технічно-фахових кадрів в різних ділянках українського суспільно-господарського життя ставить проблему українського технічного шкільництва. Ця проблема особливої гостроти набирає для українських земель по цей бік Збруча.

Без національних фахових кадрів — українських інженерів і техніків неможливий поступ українського суспільно-господарського життя і виведення його з примітивного стану.

Створення своєї національної політехники на кожній з окремих частин українських земель по цей бік Збруча є питанням співвідношення сил в боротьбі за національну культуру. Доти, доки ця боротьба не дасть позитивних наслідків, центром української вищої технічної освіти має бути Українська Господарська Академія в Чехословаччині. Академія за десять років свого існування дала перші кадри національних фахівців — українських інженерів, розпочала підготовку молодих українських педагогічно-наукових сил і започаткувала продукцію української педагогічної та наукової технічної літератури. Однак на десятім році Академія попадає в нову фазу свого існування; в зв'язку з обмеженням матеріальної допомоги Академії з боку чехословацького уряду, коштом якого вона утримувалась, даліше удержання Академії має перебрати на себе українське громадянство.

Завдання матеріальної підтримки Академії перебрало на себе Товариство Прихильників УГА, як громадська українська організація, що має змобілізувати громадські засоби для забезпечення існування Академії і продовження її шкільної діяльності.

Академія має непорушний педагогічний, адміністративний і навчально-технічний апарат та забезпечена мінімальними матеріальними засобами для його утримання. Потрібні лише матеріальні засоби для того, щоби цей апарат пустити в рух при прийомі студентів, тоб-то: на винаймання аудиторій і помешкань для розширення кабінетів та лабораторій, на матеріяли для них, на поповнення бібліотеки, на допоміговий технічний персонал та ин. Це все те, що падає на матеріальні плечі українського громадянства.

Акція Т-ва Прихильників УГА, що й провадиться в цьому напрям-

ку, як видно з темпу її розвитку, обіцяє позитивні наслідки. Ідея утримання національної політехники на українські громадські кошти твердо проходить в свідомість всіх шарів нашого громадянства і поступово збільшує ряди активних учасників її реалізації. Цим самим створюється моральна і матеріальна база для продовження дальшої чинності Академії на полі української вищої технічної освіти.

Керуючі органи Т-ва Прихильників УГА, розвиваючи чинність Т-ва, прийшли до переконання, що змобілізовані кошти для підтримки Академії не можуть лежати мертвим капіталом до відновлення прийому студентів і продовження шкільного навчання в Академії. Поступово зібрані кошти мають бути пущені в обіг для досягнення тієї цілі, для якої вони жертводавцями призначені, а саме: для підтримки і поширення діяльності Академії на полі української технічної освіти. З другого боку, сама Академія визнала, що унеможливлення в даний момент з матеріальних причин нового прийому студентів для Академії не означає, що Академія не має продовжувати підготовку фахово-кваліфікованих кадрів в тім напрямку, в якому вона це робила дотепер. Навпаки, тимчасова перерва в шкільно-навчальній чинності Академії, коли педагогічний персонал на якийсь час звільняється від роботи, дає можливість використати його для нової форми педагогічної діяльності, а саме для організації позаочного навчання з тим, щоби в майбутньому, при відновленні нормального шкільного навчання в Академії, ця справа продовжувалася.

Позаочне навчання має спричинитися до многократного збільшення числа українських технічно-фахових кадрів. Приймаючи на увагу, що для одних наслідки господарської кризи, для других адміністративно-формальні перешкоди, для третіх матеріальні злидні, або родинні чи службові, заробітчанські умови не дозволяють студіювати в політехнічних чи будь-яких інших фахових школах, — для цих власне елементів школа з позаочним навчанням іде до них і має дати їм вищу освіту в їхній хаті, не відриваючи їх від праці і не вимагаючи від них на це великих матеріальних витрат. Це давно вже робиться французькими і американськими вищими технічними школами, які ведуть рівнобіжно шкільне й позаочне навчання.

Для позаочного навчання з ініціативи Управи ТПУГА та за матеріальною його допомогою засновується при Академії по постанові Ради Професорів Академії з дня 21. І. 1932 р. окрема школа під назвою — Український Технічно-Господарський Інститут з позаочним навчанням. Цей Інститут є типом європейсько-американської позаочної школи з високошкільною організацією і програмою високої технічної школи з чотирьохрічним курсом навчання. Програми навчання Інституту мало різняться від програм Академії.

Навчання на позаочному Технічно-Господарському Інституті провадитиме персонал Академії, використовуючи увесь її апарат. В міру потреби, будуть використані тако-ж сторонні українські фахові сили.

Навчання на позаочному Інституті буде провадитись шляхом

видання лекцій з усіх теоретичних і практичних предметів. Лекції будуть висилатися кожному студентові, який має за вказівками професора опрацювати матеріал по відповідному предмету. На поставлені професором завдання по кожній лекції студент має прислати до Інституту писемні відповіді для перевірки й виправки їх професором. Що-до терміну навчання, то в Інституті передбачається термінове і безтермінове навчання. Студентам надається право, після складення відповідних іспитів, перечислитися в студенти Академії.

Що-до методів навчання, то передбачається мішана система: 1) індивідуальні зносини професорів з студентами з пристосованням до здібностей кожного, 2) колективне навчання у формі листування професури зі студентами на сторінках журналу шкільного листування Інституту, де даватимуться відповіді студентам на їхні запити та роз'яснення на їхні писемні праці. В журналі тако-ж можуть друкуватися семінарні праці студентів, провадитися дискусії по них і даватись оцінки семінарних праць професорами.

З метою улегчення студій для студентів Інституту, в міру потреби і засобів, закладатимуться в районах їх найбільшого скупчення навчальні експозитури і допоміжні учебні заклади з бібліотеками, колекціями, приладдями і т. д.

Для відбуття практичних вправ і складення устних іспитів устанавлюється для студентів Інституту порядок приїзду до місця осідку Інституту до Подебрад. Це відноситься лише для бажаючих нормально закінчити Інститут, або бажаючих перечислитися в студенти Академії.

Позаочний Технично-Господарський Інститут матиме тимчасом три факультети — 1) агрономичний факультет, 2) економічний, з підвідділами: кооперативним, комерційно-банківським і торговельно-промисловим; 3) технологічний факультет.

Особи, які пройдуть повний курс навчання по одному з факультетів Інституту і складуть устанавлені іспити усно чи писемно, дістануть диплом і титул відповідного фаху: агроном, економіст, технолог.

Ті студенти Інституту, які побажають дістати диплом інженера відповідного фаху, мають перечислитись в студенти Академії і її нормально закінчити.

Крім високого позаочного Технично - Господарського Інституту при Академії буде організовано цілу низку окремих практичних позаочних курсів для підготовки кваліфікованих фахівців середнього і нижчого ступеня — як, напр., курси машинового креслення, землірні курси, рахівництва, торговельної служби, миловарення, практичної фотографії, суспільної агрономії, чужих мов і т. д.

Навчання як на позаочнім Технично-Господарським Інституті, так і на окремих практичних курсах буде платним, але плата ця буде невисока, приступна і для мало заможних елементів.

Отже, народні учителі, дрібні урядовці, діти бідних батьків, що не мають засобів після закінчення середньої школи продовжувати нормально свою освіту, не залишаючи своєї праці для забезпечення екзистенції, при бажанні зможуть здобути собі технічно - господарські знання і взяти потім участь у відбудуванні українського господарства.

Інж. Гр. Денисенко.

Резолюція II Українського Наукового З'їзду в Празі що-до української технічно- господарської освіти.

Експонентом - Кооперативна Секція З'їзду, заслухавши доклад на тему «Проблема української технічно-господарської освіти»*) визнає, що:

1. Піднесення добробуту українського народу, його суспільна сила і господарська міць залежить у великій мірі від організації ним сучасної модерної техніки та поширення технічних знань. Проблема національної технічно - господарської освіти цим самим творить важливу частину української соціально - економічної проблеми взагалі.

II. Сучасне положення українського населення ставить проблему технічно - господарської освіти з особливою гостротою. Практичне рішення цієї проблеми повинно творити доцільну систему і складати собою основу з'їзду освітньої української політики.

III. Головними завданнями української освітньої політики в царині технічно - господарської освіти треба визнати:

1. Череведення наукового дослідження природних умов українських земель та соціально - економічної структури українського народу і визначення на основі такого дослідження окремих галузів і напрямків потрібних технічних знань для підготовки національних фахових кадрів як в сучасності, так і в перспективі майбутнього.

2. Поставлення центральним пунктом технічно - господарської освітньої політики — творення українського національного технічного шкільництва з побудованням мережі нижчих та середніх технічно - господарських шкіл на основі доцільної районізації відповідно до природних, економічних і соціальних умов українського народу з завершенням цієї мережі високими політехнічними школами на українських землях.

3. Зміцнення центру високої технічно - господарської української освіти, яким є під цей час Українська Господарська Академія, як національна політехніка, яка до часу створення національних високих політехнічних шкіл на українських землях, має для цих земель давати технічно - фахові кадри.

4. Зосередження підготовки національних науково - педагогічних технічно - фахових сил головним чином на Українській Політехніці, а також використання для цієї мети чужих закордонних шкіл і наукових закладів шляхом спеціальних планових наукових командировок.

5. З метою збільшення технічно - фахових кадрів необхідна організація при високих та середніх технічних школах, як центрах скупчення фахових і педагогічних сил, окремих шкіл з позаочним навчанням для підготовки фаховців як вищої, так середньої і нижчої кваліфікації.

6. Введення в план обов'язкової діяльності як технічно-господарських шкіл, так і українських господарських центральних установ та технічно - фахових організацій — продукції технічно-господарської літератури як оригінальної, так і перекладної.

7. Постановлення українськими технічно - господарськими фаховими організаціями, крім корпоративно - професійних завдань, також поширення технічно - господарської освіти серед українського народу, як основного завдання їхньої чинності.

8. Поширення і поглиблення технічно - господарських знань серед українського населення шляхом збільшення видання популярної технічно - господарської літератури і преси, організації фахових екскурсій, спеціальних короткотермінових курсів, виставок і технічно - господарських музеїв.

*) Доклад інж. Гр. Денисенка.

9. Усвідомлення широких українських кол про доцільність і суспільну вигідність з національної точки погляду — локації (вміщення) капіталу на технічно - господарську освіту. Мобілізація для планомірної і систематичної пропаганди цієї ідеї української преси та організацій, які мають включити цю пропаганду в план своєї діяльності.

10. Утворення, з метою регулювання підготовки фахових кадрів, окремої інституції для подавання порад при виборі фаху для бажаючих здобути технічно - господарську освіту.

11. Мобілізація українських самоврядних, кооперативних і приватних коштів для спеціальних цілей — реалізації планів в царині технічно - господарської освіти.

Прага, 23. III. 1932.

Академія у Французькому Товаристві Українознавства з приводу 300-ліття дня народження гетьмана Івана Мазепи.

Після окремої лекції п. Вуало, присвяченої гетьманові І. Мазепі на курсі історії, та спеціально улаштованої лекції на курсі історії української культури п. Тісерана про «Вік Мазепи», цеб то про ту епоху, яка відповідає літам, що в історії Франції називаються «Віком Людовика Великого», — Французьке Товариство Українознавства влаштувало в Парижі 10 травня с. р. урочисту академію на відзначення 300-ліття дня народження великого гетьмана.

Зібрання це відбулося в круглому салоні Palais de la Mutualité. Помимо трагедії, яка покрила Францію жалобою, зібралось біля двохсот чоловік, серед яких була українців і не-французів лише невелика кількість.

Багато було голосів за те, щоби, у зв'язку з трагічною смертю Президента Республіки, урочистість цю відкласти. Одначе Комітет Товариства вирішив навпаки — використати ці збори для підкреслення участі, яку Товариство приймає у загальній жалобі та щоб висловити співчуття родині небіжчика та урядові.

За президіяльним столом, навкруги голови п. міністра Феррана, зайняли місця члени Комітету — пані Бонен та п. п. Мазад і Шоден, генеральний секретар кн. Токаржевський - Карашевич, п. п. депутати Евен і Салез, голова і член Комітету ім. Делямара, та. п. Шарль Тіак, голова пропагандно - видавничої комісії Товариства.

У дуже змістовній промові голова п. міністр Ферран звернув увагу на надзвичайну вигоду святкування пам'яті великого гетьмана для поглиблення знайомства Франції з Україною. Про Мазепу всі французи чули. Всі знають його легенду. Нехай же вона стане кістяком, на який покладеться тіло історичної правди. Так і Україну знають французи, як якусь поетичну легенду далекого минулого, тим часом слід її пізнати зі всіх боків, як щось реальне.

Палка промова п. Евена, недавно переобраного депутата Парижа та голови Комітету ім. Делямара, сполучала зі згадкою про Мазепу, ук-

На академії пам'яті гетьмана Івана Мазепи в Парижі, улаштованій Французьким Товариством Українознавства.

(Зліва направо: кн. Токаржєвський-Карашевич, депутат Е. Евен, пані Е. Бонен, голова Т-ва Г. Ферран, депутат Салез, скарбник Т-ва Ф. Шоден, докладчик Ш. Тійяк).

раїнського національного героя, вислови переконання, що Україна йде з цим символом вірності національним традиціям до кінцевої перемоги, якої Франція широ бажає.

Довший доклад про Мазепу — генія української нації — прочитав п. Шарль Тійяк. Численна аудиторія вислухала його з захопленням, настільки він був мистецький по своїй формі, цікавий змістом і багатий думками. Лектор, який являється одною з найвидатніших постатей серед сучасних французьких поетів, помимо застережень, що він не історик і не політик, а підходить до своєї теми, як пересічний француз, — подав дуже влучну характеристику російсько-українських стосунків XVII та XVIII віків та порівняв їх з сучасними, вбачаючи багато аналогії. На тлі тих відносин змалював докладчик постать Мазепи, героя, чарівника у житті, у мистецтві та у політиці, дома і на війні; якого щастя зрадило, але який залишив на майбутнє вказівки для боротьби за волю батьківщини.

Виклад був блискучим, критичним описом подій, чудовою характеристикою найбільшої постаті тої епохи та повним симпатією для України заклик до вшанування пам'яті великого гетьмана.

Скорочена, з огляду на жалібні дні, артистична програма склалася з віршів Мазепи «Всі покою широ прагнуть» і «Псалъм» — у перекладі п.Ш. Тійяка, та поеми Віктора Гюго «Мазепа», зачитаної молодим письменником де Пейре Шапюї, етюда Ліста «Мазепа» на роялі, виконаного з великим успіхом п. Пономаренком; чудово заграно було на бандурі п. С. Татарулею пісню Мазепи «Ой, горе тій чайці...», а пані Тоня Павель прекрасно проспівала «Ворон» та «Сава Чалий» при акомпаніюванні пп. Андрія Чехівського та Сергія Татарулі.

X.

В совітській школі.

(Вражіння самовидця).

Ось де-кілька рис з життя школи в УССР.

На совітській Україні поки-що (?) існують лише 2 художні інститути — Київський та Одеський. Ксмуністам, які так «турбуються» про культурний розвиток краю, при бажанню можна було б дати можливість цим навчальним установам працювати, забезпечивши їх всім необхідним, але...

При Київськiм Художнiм Інституті (КХІ), як і при інших подібних установах, є денний та вечірній «робітфакі» — тоб-то 3 учб. роки, які треба прослухати тому, хто закінчив семирічку, щоб потрапити до Інституту. З вечірнім робітфаком КХІ я мав нагоду в 1931 р. близько познайомитися. Складається він з 3-х курсів і загалом нараховував чоловік 70 слухачів. Більш менш систематично занять не відвідувала і половина.

1931 рік робітфаку довелося працювати в надзвичайно тяжких умовах. Не було паперу, і закупили жовтого пом'ятого паперу, з якого роблять звичайні торбинки для краму. І от слухачі мусіли були цвяхами прибивати аркушів кільки до купи на стіні і вугіллям або крейдою виконувати «завдання», тоб-то творити по заказу. А тому, що заказ ВКП завжди один, то і робфаківець повинен був малювати «капіталісти готують інтервенцію проти СССР, хочая відібрати у селян землю та набити їх за те, що вони підтримують комуністів», «ізображать» майбутні революції на заході та в колоніях; в своїх роботах відбивати розквіт СССР на базі земного совітського раю...

По плану робітфак мусів малювати і фарбами, але хоч їх і купили, малювати ними не довелось, бо хтось з студентів майже в ту ніч украв їх до єдиної....

Взагалі працювати було дуже тяжко. В аудиторіях і майстернях не опалювалося, стіни завжди обмерзли (ніби сніжком припорошені), трохи потепліє—і роботи розвішені по стінах, розмокають, рвуться, обвисають. До того ж серед зими хтось вкрав з майстерні лампочку і робітфаківці примушені були піти нагору до будівельників і в них теж викрасти лампочку, бо від Інститута не дочекалися б.

Якось весною в один з понеділків і викладач, і робітфаківці знайшли свою «50-ту» аудиторію замкненою. Як довідалися у швейцара, цю аудиторію «окупірував» Авіотехникум.

Директор КХІ писав всюди, протестував, але на його галас ніхто не звертав уваги. То Авіотехникум, який підлягає «наркомвоєномрові», а то якийсь КХІ, де вчать малювати. Чи плакату хто повірить, а бомба з самолета примусить не лише повірити, а і послухати. Видно так міркували харьківські верховоди, танцюючи під дудку Кремля.

І пішли робітфаківці знову розвішувати обгорточний папір, але вже по коридорах КХІ, а ті роботи, що залишилися в кімнаті «50», «авіатори» поздирали зі стін і, оцінивши по своєму, використали, як хто хотів. Так маси ставляться взагалі до сучасного совітського мистецтва.

В совітській школі.
(Малюнок М. Михалевича).

Це в таких умовах випадало працювати по не-фаховій дисципліні— малярству. Не краще було і з загально-освітніми.

Хоч до робітфаку і приймають людей, що мають якусь підготовку (7-мирічка), але один (I курс) не знає, що більше 7 чи $\frac{1}{7}$, другий (II курс) не вміє писати і третій (III курс) шукає Великобританію в Північно-Американських Сполучених Штатах... До того треба додати, що мало хто відвідує систематично всі лекції, що крім відсутності дисципліни серед учнів — штат викладачів теж в хаотичному стані.

Одного заарештували, другого просто не стало, а третій немага-

ється всім догодити, аби бути «хорошим». Лише під кінець року найшли викладача німецької мови, кілька раз міняли математика, серед року забрало ГПУ українську мову (викладача). Багато згодом дали нову, дуже вже політично грамотну людину, яка часом забувала, що українську мову, а не політграмоту викладає.

Адміністрація (та чи лише вона одна?) на загально-освітні предмети дивилася крізь пальці. Воно, правда, — дурня ВКПб в своїх цілях використовує. Вже залишилося було 3 місяці до кінця навчального року, коли начальство згадало, що III курс треба буде кудись передати далі, а передавати і нікого... Учинили огляд робіт — виявилось, що останній III курс має гірші роботи, ніж II, I-ий навіть. Вихід, звичайно, найшли: «ухвалили з II курсу перекинути на III 5 чоловік, що найліпше малюють». І перевели. Це свідчить досить яскраво про те, що балаканина большевиків про якість кадрів є лише балаканина. Погнався, як і всюди, за кількістю. Там зсву ж дурного легше запрягти в свого воза, дурний, зраджуючи сам собі, того не помітить. Одним пострілом кількох зайців!

Хитрі черти стали, загнуждали нарід здорово. Так нацькували один на одного, що не даси лапу, що навкруги робиться. Один другого боїться, один другого зраджує, аби врятуватися. Але... але хіба легко в СРСР-івських умовах простежити процес накоплювання сил відпору? А процес такий відбувається безупинно, нишком, але в серцях, в сумлінню людському. Нешвидко сама собою ця іскорка розжевріє в полум'я, але чим гірше, тим краще. Шкода людей! Гинуть, мучаться. Але тільки таким чином наш люд можна розбудити. Мені так здається.

М. М.

VII конгрес Міжнародної Жіночої Ліги Мира та Свободи у Греноблі.

Від 14-го травня с. р. по 19 включно відбувся у Греноблі (Франція) черговий міжнародній жіночий конгрес Ліги Мира та Свободи. Такі конгреси Ліга відбуває що три роки.

Сама Ліга заснувалася ще в 1915 р. по ініціативі Джені Адамс та інших визначних д ячок різних народів, що підняли свій голос проти війни та її страхіть. Українська секція утворилась у Відні в 1921 р. і того-ж року там же на конгресі було її прийнято, як рівноправного члена Ліги. Першою головою укр. секції була пані В. О'Коннор - Вілнська. Згодом, коли еміграція почала роз'їздитися з Відня, місце осідку укр. секції було перенесено до Львова, а головою її обрано пані Б. Баран.

Українки завжди в той чи інший спосіб брали участь у конгресах Ліги, підтримували зв'язок з її ексекутивою, не раз мали і допомогу від Ліги, яка порушувала часом українські справи перед міжнародними політичними чинниками — Лігою Націй то що.

Цього року, завдяки загальній економічній кризі та іншим труднощам українки не мали надії поїхати на конгрес і виготовили наперед кілька доповідів Лізі про становище українців під совітами, про становище шкільництва в Польщі, політичних в'язнів то-що. Одначе в останню хвилину на допомогу українкам прийшла пані С. Макогон, яка взяла на себе витрати по подорожі та утриманню під час конгресу двох українських

делегаток з Праги, а саме: пані проф. О. Русової та д-ра інж. Х. Кононківни.

Вже по дорозі на конгрес відчули наші делегатки, що їх завдання і праця будуть не легкими, бо в кількох французьких та швейцарських часописах з'явилися замітки, що екзекутива Міжнародної Ліги Мира та Свободи дуже прихильна до совітського уряду, а двох визначних членів екзекутиви пані Древе (секретарка Ліги) і пані Дюшен одверто названо було: «переодягненими большевицькими агентами». Треба зауважити, що такі чутки ходили вже й раніше, але знаючи, що в Лізі завжди панував настрій крайнього інтернаціоналізму, що однак не заважало співпраці українок та інших національних секцій, на те не зверталось великої уваги.

Приїхавши на конгрес, делегатки наші побачили однак, що чутки ті не були безпідставними. Особливо гостро виявила свою ворожнечу пані Дюшен, що навіть брала під сумнів, що українські делегатки є дійсно повноправними представницями української секції і лише після переглянення уповноважень зі Львова за підписом голови секції та секретаря видала українкам членські білети. Пані Древе прийняла делегаток більш тактовно і привітно.

Праця українок почалася вже 14-го увечері, коли екзекутивою Ліги було зроблено усм делегаткам офіційне прийняття. Тут було зав'язано кілька цікавих знайомств і зібрано деякі потрібні інформації.

Треба зазначити, що економічна криза дуже відбилась і на конгресі. Була помітна менша участь делегаток, як на попередніх конгресах (було всього коло 200 учасниць), більша скромність в одягах делегаток і т. и. Дуже прикрою була відсутність на конгресі місс Джені Адамс, постійної голови Ліги, що завжди об'єктивно і тактовно уміла переводити збори і полагоджувати різні конфлікти, але на цей конгрес через стан свого здоров'я вона не прибула. Не вдало була переведена і організація конгресу. Час був настільки загрузений різними загального характеру справами, що на речі дійсно потрібні і важливі, для обговорення яких приїхала більша частина делегаток, цілком не вистачало часу.

На цьому конгресі було зачитано дуже багато різних докладів, що хоч і були дуже цінними і викликали б велике зацікавлення при інших умовах, на конгресі лише втомлювали і викликали непотрібні баталачки. Складалось таке враження, що так справу було поставлено навмисне, щоб не дати змоги делегаткам спинитися на більш важливих справах докладніше і висвітлити багато де-чого не ясного. Такі голоси можна було почути од багатьох представниць різних національних секцій, декілька делегаток виїхало з конгресу раніше його закінчення, а де-хто одверто виявляв своє незадоволення після останнього дня засідань конгресу. Дуже млявою, в порівнянні з минулими часами, була й праця в комісіях. Та, не зважаючи на все те, конгрес всеж мав певне значіння, а для українців і тим більше.

Не дивлячись на вороже відношення де-кого з членів конгресу, українки знашли однак чимало приятелів від багатьох представниць національних секцій. Так, велику симпатію і підтримку виявили датчанки, шведки, фінки, частина англійок, американки та інші.

Удалось українкам забрати і кілька разів голос та висловити одверто своє відношення до большевицьких симпатій членів Ліги. Так, пані С. Русова забрала голос в справі становища українців на Буковині та по різних державах, між якими розділено наш народ. Дуже яскраво вияснила вона жахливе становище на совітській Україні. Забрала вона голос в справі виховання дітей та відношення Ліги до пласту, вияснюючи, як тяжко тим народам, що ще тільки виберють собі волю, виховувати молодь у націоналістичному дусі. Говорила вона про становище меншостей та про недотримання в тій справі трактатів і заявила, що Ліга мусить домагатись перед усіма державами, щоб ті трактати було виповнено. В дуже рішучий спосіб домагалась вона також, щоб Ліга виявила одверто своє відношення

до совітського уряду, що є урядом терору та насильства над народами, що мають нещастя належати до совітів.

Друга делегатка, панна Х. Кононенківна, забрала голос в справі політичних в'язнів, звертаючи увагу на невимовно жахливе становище і умови, в яких перебувають політичні в'язні в совітській Україні, на ловках то-що. Підносила вона свій голос і в справі подій на Дністрі. Одна з французьких делегатов заявила, що Ліга не може зайняти того чи іншого становища до цих подій, бо не відомо, ким вони організовані. На це довелось українській делегатці зауважити, що для Ліги мусить бути однаковим, хто «організував» події на Дністрі, але не однаковим, що совітська сторожа масами розстрілювала і розстрілює селян, жінок, дітей, старих дідів. Кров текла, і Ліга з свого становища мусить протестувати проти цього.

Крім українок порушували справу відношення Ліги до совітського уряду і інші делегатки. Так, данні двічі намагалися поставити цю справу на обговорення, але все не знаходилось на те часу.

Взагалі-ж про Україну і українські справи можна було на конгресі почути не раз і з самих ріжноманітних приводів. Українське питання, видно, вже набрало права громадянства в міжнародньому світі і не одного турбує своєю актуальністю.

І по-за працю під час засідань конгресу не губили наші делегатки часу та старалися використати його для зав'язання тісніших взаємин з поодинокими делегатками і національними секціями. Ці зв'язки можуть у майбутньому дуже пригодитися нам, бо багато з тих жінок має відношення до різних важливих міжнародніх організацій, до преси то-що. Де-хто з них вже й забрав слово в нашій справі, а де-кого при умові постійної інформації можна придбати за дійсних приятельок нашого народу.

К. Х.

Десята річниця існування Українського Наддніпрянського Театру у Польщі.

15 травня с. р. в одному з провінційяльних містечок Віленщини скромно відсвяткував десяту річницю свого існування «Український Наддніпрянський Театр під проводом Теодори Руденкової у Польщі». Для багатьох ця 10-та річниця була несподіванкою. І не тому, що еміграційна організація перетривала 10 років, бо на еміграції не лише зберіглися, але й провадять активну працю не одна організація, що дні свого існування лічить ще з часів нашого перебування на Україні. Була вона несподіванкою тому, що цей український театр — проіснувавши 10 літ в той час, як інші подібні йому організації повставали, переформовувалися, ліквідувалися, — майже не давав знати про своє існування в нашій еміграційній пресі, хоч це існування і було заповнено що-денною і далеко не легкою працею.

Початок існування Укр. Наддн. Театру властиво припадає на 1920 рік, коли невеличка група українських акторів, що була примушена залишити батьківщину, зорганізувалася і почала в Ковлі свої вистави.

Поступово збільшувались і зміцнювались організаційно, УНТ відвідує з часом Варшаву, Познань, Бидгощ, Тшев, Данціг, зустрічаючи скрізь як моральний, так і матеріяльний успіх. Далі йшли В'льно, Білосток, Кельці і знову Варшава. Багато з цих міст може в перший раз побачили українську штуку, козацький танок, почули мелодію українську пісню, які нагадували про Україну й українців, про їх стремління й бажання, про їх визвольну боротьбу.

В травні м-ці 1922 року адміністраційний провід театром приймає п. Н. Обдзньський. В цьому ж часі вже остаточно стабілізується склад театру, а його організація стає на твердіші підстави. Об'їздить він слно за другим містечка Білосточчини, Полісся, Віленщини й т. д. — і в нелег-

До десятиліття Українського Наддніпрянського Театру в Польщі.
(Артисти трупи на чолі з Т. Руденковою).

кій щоденній праці для організації і для об'єднаних в ній членів менадесять літ.

За цей час склад УНТ залишається майже незмінним. Провідником його і режисером є пані Т. Руденкова, помішником режисера п. М. Мірза, адміністратором п. Н. Обідзньський. Великою популярністю і славою користається пані А. Андрієва - Любська, яка в біжучому році обходитиме 50-тиліття своєї артистичної діяльності.

Репертуар театру складається переважно з річей історичних та народне-побутових, хоч не бракує в ньому і п'єс інших. Перевага в репертуарі річей побутових має своє значіння, оскільки брати на увагу пропагандове значіння театру.

Не маємо ми перед собою докладних даних що-до кількості, уряджених УНТ вистав, точного списку місцевостей, в яких він перебував і т. д. Коли ми пишемо про 10-тилітню працю театру, цифри ці багато могли б нам допомогти в підведенню підсумк. в його діяльності і досягнень. Але вже саме 10-літнє існування УНТ, коли воно було заповнене працею, говорить само за себе. Найце було лише 50 вистав на рік при середньому відвідуванні сотнею глядачів кожен раз, і то за 10 літ ми матимемо 500 вистав і 50.000 глядачів — п'ятьдесят тисяч тих, що пройшли через УНТ, що одержали в ньому показову лекцію про українську мову, пісню, танок, звичаї, стрій...

Може ці цифри замалі, а може й завеликі, але в кожному разі під цим кутом погляду пропаганди належить задивитися на працю УНТ на чужині, мати це на увазі як громадянству, так і членам театру. Тому належить висловити театрові за його невтомну працю глибоку подяку і висловити на майбутнє «Щастя вам, Боже».

І. Л.

3 ЖИТТЯ Й ПОЛІТИКИ

— Прорив на засівному фронті. Маневрування Сталіна: нові постанови про хлібозаготівлі, м'ясозаготівлі і в продовольчих справах. — Їхня практична вартість. — Маневрування Сталіна, як вияв напруженості ситуації.

В останніх наших оглядах ми кілька разів підкреслювали той у високій степені критичний стан, в якому опинилися совіти. Ми зазначали, що їхні господарські труднощі дійшли до свого максимуму. Ми відмічали, що в зв'язку з господарськими труднощами утворилася в совітській державі дуже напружена внутрішня політична ситуація.

Доповнимо дані, які подавалися раніше, новими фактами, які торкаються найбільш відповідальної під теперішню хвилю ділянки господарського життя, справи весняного засіву.

Здається, на підставі останніх відомостей з засівного фронту можна з великою степенню ймовірності вже тепер сказати, що тут стався у большевиків величезний прорив, який налагодити в повних розмірах навряд чи їм вдасться. «Правда» ч. 132 з 14. У констатув: З п'ятиденки на п'ятиденку наростає одставання України в весняному засіві. Особливо воно зросло в другій травневій п'ятиденці: на 10 травня було засіяно лише 6.400 тис. гект. В минулому році на це число було засіяно понад 10 міль. гект. Таким чином розрив в порівнянні з попереднім роком складає 3,5 міль. гект.

Коли пригадати, що минулого року весняна засівна кампанія кінчилася зовсім не блискуче, коли взяти до уваги, що торік большевики план засівної кампанії більш менш виконали тільки через те, що сім'ю затягли аж до другої половини червня, перспективи цього року очевидно перед ними стеляться зовсім такі мало втішні.

Ті фактичні відомості, які подає «Правда» в тому ж таки числі, з якого навели ми вище цитату, наш висновок про велике значіння того прориву — який стався на засівному фронті, лише стверджують. Засіяно на 10 травня площа в 6.400 тис. гект. складає лише 33,5 відс. плану; засіяно в колхозах 4.859 тис. гект., в совхозах 926 тис. гект., в індивідуальних господарствах 620 тис. гект. План засіву пшениці виконано на 56,8 відс., при чому найгірше стоїть справа в полудневих районах, де час для сіву пшениці вже минув — в Одеській області засіяно — 48,5 відс. плану, в Дніпропетровській — 51,7 відс. плану. План засіву ячменю виконано на 67 відс., а план засіву вівса на 48,6 відс. Як причини одставання УССР у виконанні засівних планів «Правда» наводить: недооцінювання більшістю районних партійних організацій завдань організаційно-господарського зміцнення колхозів, відсутність в багатьох районах оперативного керівництва сівом в бригадах, «лівацьке» відношення до колхозних кодей. Очевидно це «лівацьке» відношення до кодей, як причина одставання у виконанні засівного плану, повинно відігравати одну з рішючих ролей. Ті дані, які наводяться про виконання засівного плану машинно-тракторними станціями, свідчать про їхнє повне банкрутство; вони мали згідно з планом засіяти 7,5 міль. гект., тимчасом на 5 травня вони засіяли лише 2,4 міль. гект. — виконали 32 відс. плану. Мізерні результати їхньої праці пояснюються тим, що кождо 20 відс. тракторного парку не працює в результаті невчасного ремонту тракторів.

Це ті дані, які подаються на сторінках совітської преси, дані офіційного характеру. Можна з певністю припустити, що фактична ситуація ще гірша, ще безвідрадніша. При цьому треба мати на увазі, що тривожний стан на засівному фронті йде поруч з не менш загрозливим станом на інших ділянках господарського життя.

* * *

Не є дивним, що при цій ситуації Сталін пробує рятуватися тим, чим рятувався він досі не один раз. В останніх днях видіно совітською

владою кільки розпоряджень, які при належній дозі наївності і легковірності можуть трактуватися, як певні «уступки», як вияв «м'яни» курсу.

7 травня оголошено постанову совнаркому ССРСР і ЦК ВКП(б). Зміст її такий: постанова констатує, що в результаті колективізації кількість того збіжжя, яке одержує держава при хлібозаготівлях значно зросла: в 1928 році хлібозаготівлі дали 660 міл. пуд. збіжжя, натомість в 1930 р. кількість заготовленого збіжжя зросла до 1.350 міл. пуд., а в 1931 р., не зважаючи на посуху, до 1.400 міл. пуд., Поруч із зростом збіжевої продукції зросла продукція промислових виробів. Це створює підстави для розвитку колхозної торгівлі, яка частинно може взяти на себе функції постачання хліба містам. Через те є можливість знизити розмір державних хлібозаготівель од колхозів і індивідуальних господарств в 1932 році в порівнянні з 1931 роком на 264 міл. пудів і встановити розмір їх для цілому ССРСР в 1.103 міл. пуд. Іс УСССР має бути заготовлено 356 міл. пуд. замість 434 міл. пуд. в 1931 році. Натомість в совхозах розмір хлібозаготівель збільшується по ССРСР до 151 міл. пуд. замість 108 міл. пуд., для УСССР до 29,0 міл. пуд. Речінець виконання хлібозаготівель встановлюється на 1 січня 1933 року, речінець збирання насінневих фондів на 15 січня. Після виконання плану і утворення насінневих фондів з 15 січня ті лишки збіжжя, які будуть у колхозників, колхозів і індивідуальних господарств можуть продаватися на вільному ринкові («Правда» ч. 125 з 7. V).

11 травня оголошено постанову совнаркому ССРСР і ЦК ВКП(б) про зменшення плану державних заготівель м'яса. На три квартали 1932 року план м'ясозаготівель по ССРСР встановлюється для колхозів, колхозників і індивідуальних господарств в 716 тис. тон. замість первісно проєктованих 1.414 тис. тон. по цілому ССРСР. По УСССР розмір м'ясозаготівель встановлюється в 130.000 тон замість 181.200 тон. Натомість розмір м'ясозаготівель для совхозів збільшується. План може бути виконаний різними родами худоби. Обмеження відносно різання худоби касуються. Після виконання плану дозволяється продаж худоби і м'яса на вільному ринкові («Правда» ч. 129 з 11. V).

Того-ж таки 11 травня оголошено в «Правді» дві важних постанови СНК ССРСР датовані ще 23 березня. Одна постанова торкається гуртової торгівлі промислових об'єднань. Вона намічає ряд заходів, які мали б цю торгівлю поліпшити і раціоналізувати. Треба одзначити спеціально один з пунктів цієї постанови, який має касувати так званий примусовий асортимент в кооперативних крамницях. Цей пункт звучить так: надати роздрібній сітці право для товарів, що вимагають добору асортименту і безпосереднього встановлення якості, домогтися виписання рахунку гуртовою базою лише після переведення покупцем вибору товару потрібного йому асортимента і якості, які мають бути докладно зазначені в рахункові.

Друга постанова торкається планування і нормування промислових і продовольчих товарів. Згідно з цією постановою касується державний централізований розподіл таких промислових і харчових товарів: а) цукорничних виробів, б) консервів (окрім м'ясних), в) туалетового мила, г) сигарок, г) трикотажу. З швацьких виробів державний централізований розподіл лишається тільки для готової одяжи масового споживання (пальто, вбрання). Що-до взуття заховується державний централізований розподіл тільки для взуття масового споживання (чоботи і дамські черевички). Нормоване продовольче постачання (картки) лишається тільки для боорина, хліба, крупи, м'яса, оселедців, масла рослинного і тваринного та цукру.

* * *

Ми навмисно докладно переказали зміст чотирьох останніх розпоряджень керуючих совітських чинників для того, щоб читач сам міг зорієнтуватися в тому, чи можна трактувати їх, як зміну курсу.

Що-до розпорядження в справі хлібозаготівель мусьмо констатувати, що на підставі тих цифр, які подаються в постанові СНК і ЦК, розмір

хлібозаготівель в порівнянні до 1928 року зріс в роках 1931 і 1932 більш, як на 100 відс.; натомість об'яне зменшення розміру хлібозаготівель для ССРСР складає коло 18 відс., для УСССР коло 28 відс. При цьому зменшенні розмір хлібозаготівель в 1933 році майже все таки у двоє перевищує розмір хлібозаготівель року 1928. Коли до контингенту хлібозаготівель ще долучити насінний фонд, то чи будуть в скільки-небудь більшій кількості в сільському господарстві УСССР ті лишки, які ласкаво дозволяє продавати Сталін після 15 січня 1933 року на вільному ринкові? Чи не є цей дозвіл одною фікцією, яка розрахована на психологічний ефект, на викликання більш інтенсивних темпів весняного сіву?

Те саме доводиться сказати з приводу розпорядження м'ясозаготівлі. Стан скотарства на Україні є тепер такий жахливий, що гесирити про реальне значіння і поважний господарський ефект дозволу продежу худоби і м'яса після виконання хоч би й зменшеного м'ясозаготівельного плану—не доводиться. Єдино, що може мати реальне значіння в цьому гріспредажжєнні: це — відновлення права господаря різати худобу без попереднього дозволу влади. «Реформа», як бачимо, дуже мала й дрібна, щоб надавати їй більшого значіння.

Що за обома цими розпорядженнями криється лише змагання вплинути на село, переломати його настрої і добитися більших результатів весняного засіву показують директиви на місця про ознайомлення широких мас селянства з новими реформами Сталіна. Відбувається в трохи відмінному виданню повторення історії з сталінським «запамороченням від успіхів» на весні 1929 р.

Інакший характер мають два останні розпорядження. Означають вони певні обмеження і певні звуження в системі державного централізованого розподілу. Держава обмежує державний розподіл, а значить і постачання товарів людності по регульованих цінах, передовсім продуктами першої потреби. Для решти продуктів постачання по регульованих цінах касується. А оскільки приватна торгівля не відновляється, державна торговельна організація, позбавлена конкуренції, одержує право продавати продукти, що не підлягають розподілу по вільних цінах. В число продуктів, які держава перестав постачати по регульованих цінах, попадають такі «предмети розкоші», як всі овочі, отже і картопля, м'ясо, яйця. Таким чином за ліберальною формою предовольчих розпоряджень криється цілком неліберальний зміст. Розрахунок очевидно провадився на те, що ліберальна зовнішня форма розпоряджень, переведення обмежень в так непопулярній картковій системі може викликати певний психологічний ефект серед населення; з другого боку, обмеження збов'язків держави видавання цілої низки продуктів по регульованих, завжди втратних цінах може, очевидно, в певній мірі спричинитися до полегшення тої фінансової скрути, яка у совітській владі є хронічною. Такі могли бути мотиви видання цих нових продовольчих заряджень, в яких де-хто, може, захоче бачити ознаку нового курсу.

* * *

А проте самий факт видання всіх цих нових постанов і розпоряджень, не зважаючи на цілу їхню практичну нікчемність, є дуже симптоматичний. Вказує цей факт на ту крайню заплутаність становища, яка має місце в совітській державі. Щоби заховати рівновагу, Сталіну доведеться знову ставати на шлях маневрування. До цього часу ці спроби маневрування всесоюзному диктаторові вдавалися — вірючи в своє старе щастя він тепер їх береється знову повторювати.

Не будемо пророкувати, що вийде з теперішніх сталінських спроб маневрування. Підкреслимо лише одно. Тепер Сталін розпочинає свою гру при ситуації, значно менш сприятливій, ніж було коли-небудь перед тим. В самій країні — безнадійний продовольчий стан і повна втрата серед широких кол населення всіх люлій що-до п'ятилітки. А поруч з тим має

місце надзвичайно напружена зовнішня ситуація в зв'язку з подіями на Далекому Сході.

Майбутнє покаже, який при цій безнадійно заплутаній і складній ситуації вихід знайдуть Сталін і Ко. В кожному разі теперішньому становищу пануючої в Москві компанії позаздрити трудно.

В. С.

3 міжнародного життя.

— Декларація нової германської влади.

Нова германська влада з канцлером фон Папеном на чолі на перших же часах свого існування повелася не так, як то було б нормально для влади парламентарної. Звичайно новий каб'нет, які б не були причини демісії попереднього, вважає необхідним стати перед парламентом, аби проголосили там свою урядову програму та дістати собі вотум довір'я на дальше існування та чинність. Коли ж на те довр'я не сподваються, то парламент скликають хоч би лише для того, щоб зачитати в його засіданні декрет, на разі президента, про розпуск та призначення нових парламентських виборів. Нічого такого новий германський каб'нет не зробив. Рейхстаг скликаю не було, а розпущено його було, так мовити, заочно, писаним листом фельдмаршала Глденбурга на адресу голови парламенту. Нові вибори було призначено, але не одночасно з розпуском, а трохи пізніше. Що-ж до урядової декларації, то її було таки пізніше проголосшено, але не на парламентському засіданні, а в пресі та за допомогою радіо.

Новий германський уряд проминув цілу парламентську процедуру і за довір'ям звернувся не до рейхстагу, а безпосереднє до цілого германського народу, означаючи тим початок нової епохи внутрішньої політики Німеччини, чи може ліпше сказати, впрост нового режиму, який, судяче, рисами своїми ненавчє-то нагадує досить таки стару річ, а саме, владу Гогенцолернів.

Ці риси з особливою силою виявлено в тексті вказаної вище декларації нового уряду. В ній новий каб'нет рішуче і непероторно рве з політичним минулим післявоєнної германської республіки, з традиціями й методами усіх попередніх республіканських влад. Баланс цілої двадцятилітньої урядової чинності тих влад він характеризує такими словами:

Новий уряд вступає до своїх функцій в найтяжчу годину історії нашої батьківщини. Німецький народ переживає матеріальну і моральну кризу, яка немає собі прецедентів... Економічні бази цілої держави, Прусії, більшості наших земель і міст захитані. Основні фінансові реформи, — необх'ядна попередня умова всякого оздоровлення життя, — реформи адмін.стративні, економічні, пристосовання нашого публічного життя до бідного стану нашої нації, — все це ледве що розпочато. Соціальне забезпечення стоїть на порозі банкрутства. Безробіття безнастанно поширюється, роз'їдаючи кращі сили німецького народу, що завжди мав у собі змагання до праці.

До такого становища, на думку декларації, довела Германію — вся попередня чинність її урядів. Бо-ж

Після-воєнні уряди вважали, що вони в силі звільнити — однаково робітництво і підприємців — од їх матеріальних клопот, розвиваючи натомісць державний соціалізм. Вони змагалися перетворити державу в якусь благодійну інституцію і тим самим послабити моральні сили нації. Вони поставили перед державою завдання, як, всна, по самій суті своїй, негодна була виконати. І безробіття від того лише збільшилося.

Тому, — говориться далі в урядовій декларації, —

Необхідно в останню хвилину покласти край моральному

**Корпорація «Запорозжя» у Варшаві на чолі з почесним батьком
ген. Сальським.**

занепадові німецького народу, який являється неминучим наслідком вказаної ситуації, який збільшується ще жалюгідною боротьбою класів та інтелектуальним большевизмом, що розлився отрутою навколо і загрожує знищити найбільше здорові моральні основи німецького народу.

Розклад, до якого спричинилися атеїстичний та марксистський способи думання, — проголосує далі новий германський уряд, — просяк глибоко до всіх інтелектуальних площин німецького публічного життя, а то ще і тому, що християнські сили в державі надто легко готові були йти на компроміси. Тими компромісами, обрахованими лише на встановлення рівноваги між різнородними силами, не може бути врятована, ані відтворена інтегральність німецького публічного життя. Нова Германія мусить бути збудована на чистих, не затертих принципах християнства.

Свідомий своєї відповідальності «перед Богом і нацією», новий германський уряд бере на себе місію злагодження згаданих вище хиб і зведення вказаних принципів до публічного життя німецького народу. На кого і на що спрямована конкретна ота місія? Відповідь ясна. В першу чергу — на конституцію германської республіки, а в другу — на ті політичні угруповання, які на її основі творили на протязі останніх дванадцяти літ державну владу і переводили відповідну їй державну чинність. Таких груп, не погромлених ще гетлеровським рухом, у Германії єсть дві — католицький центр і соціал-демократія.

Проти першої з них — католиків — нова влада фон-Папена, що був членом цієї групи аж до дня призначення його канцлером, бореться не принципово, а лише тактично, докряючи їй більший, ніж слід, нахил до неплодних компромісів. Такого роду боротьба не страшна ні одній, ні другій стороні, бо, явна річ, що в площині тактики завжди можна знайти елементи взаємного погодження. Що-правда, католицький центр на сьогодні досить

гостро поставився до нової влади, але це не означає, що так з ним буде і надалі. Історія цієї партії вказує на те, що вона вміє співпрацювати і з правими, і з лівими. З Бісмарком, наприклад, вона свого часу і дуже гостро боролася, і добре потім співпрацювала; так само бувало і за після-воєнний період, коли центрові доводилося вступати в найрізноманітніші політичні комбінації. Не виключена тому й можливість погодження католиків і з владою фон-Папена в близькому чи дальшому майбутньому, в залежності від того, як цій владі поведеться.

Інакше стоїть справа з другою групою — з соціал-демократією. Цій партії влада фон-Папена у своїй декларації виголошує боротьбу принципову на життя й смерть, бо якогось погодження між цими двома різко протилежними політичними тенденціями сподіватися не можна. І треба визнати, що перевага у цій боротьбі на сьогоднішній день не на боці фон-Папена. За лозунгом його програми, спрямованим проти «атеїстичного та марксистського способів думання», мабуть таки стануть усі політичні угруповання сучасної Германії, — справа аж до католицького центру включно. Соціал-демократи ж будуть ізольовані, бо шукати і знайти допомогу зараз вони могли б лише у комуністів. А ця допомога, хоч чисельна і чинно дуже активна, але має ту загрозову особливість, що саму соціал-демократію може розкласти з середини, а Германію довести до загибельної громадянської війни. А в тому неначеб-то германські соціал - демократи не від того, аби все таки її використати.

Однак успіх чи не-успіх місії влади фон - Папена в кінцевому обрахунку залежить не від становища вказаних вище двох політичних груп, а від третьої, а саме — від гагенкрейцерів. Людям Гітлера новий уряд нічого не закидає, бо вони за республіканською конституцією не стоять і в державних урядах досі участі не брали. Навпаки, міністерська декларація начебто намовляє гагенкрейцерів позабути про де-які свої програмові перебільшення та йти разом з новою владою будувати нову Германію. Можна навіть припускати, що й саму декларацію складено й оголошено після того, як фон-Папен дійшов з Гітлером до якогось порозуміння. Але якщо, — на сьогодні ще не видно. Означитися це вже мабуть на протязі ближчого місяця, коли уряд од деклараційних слів перейде до конкретних справ, а остаточно вясниться лише після 30 липня — день, на коли призначено вибори до германського парламенту. Мра погодження, а одночасно з тим і успіх урядової місії будуть тоді означені розподілом парламентських мандатів між прихильниками і противниками нової германської влади. Звичайно, при тій умові, що уряд фон-Папена, хоч би й формально, так мовити, на людське око, стоятиме на ґрунті сучасного діючого виборного закону. Бо на сьогодні, коли мова говориться про германські події, необхідно йі таку оговорку заводити до тексту.

Про міжнародню політику в декларації уряду фон-Папена говориться мало, але ясно. В н ставить своїм завданням повернути Германії те міжнародне становище, яке вона мала колись, до великої війни. Шляхи для того в декларації не вказані, бо такі вказівки, явна річ, були б що найменше необережністю. До міжнародніх контрагентів не можна звертатися так, як можна говорити з своїми громадянами. Світова преса, засновуючися на де-яких політичних виступах в минулому як самого фон-Папена, так і його оточення, висловила багату з цього приводу припущень, аж до союзу з Францією і Польщею, до боротьби з большевиками та до розділу СРСР включно. Але, як здається, обережніше буде з тими припущеннями почекати. А то тим більше, що дуже довго ждати й не доведеться, бо перші свої міжнародні слова нова германська влада мабуть таки скаже вже на протязі поточного червня в Женеві та в Лозані, на конференціях, присвячених обезбросню та репараціям.

Observer.

З преся.

Наводимо дослівно частину резолюції, ухваленої на останній сесії Виконавчого Комітету II Інтернаціоналу 20 травня в Цюриху, що її скеровано проти визвольних змагань України та інших народів, що їх території окуповано Москвою.

«Як що Світську Росію буде примушено оборонятися проти нападу, РСІ (Робітничий Соціалістичний Інтернаціонал) рахує на те, що всі партії, які до нього пристають і ареною діяльності яких являється Світський Союз, керуватимуться вказівками, що їх дала берлінська резолюція 1930 року, і даватимуть одсіч усяким заходам сепаратистичного та повстанчого характеру (підкреслення наше, Ред.), здатним паралізувати оборону Світської Росії проти японського нападу».

Не говоритимемо більше про саму резолюцію: свого часу у нас (ч. 23-331) була вже про це річ. Але «Социалистический Вестник», звідки ми беремо поданий вище текст, вводить нас в саму кухню соціалістичну, на якій було виготовано цю непожиточну страву.

Одже довідуємося звідти не тільки про те, що

«обміркування питання про воєнну небезпеку на Далекому Сході... забрало більшу частину часу цієї сесії «Исполкома», але й про те, що докладчиком в цій справі був представник російської соціал-демократії т. Дан. Того замало, в своєму докладі, говорячи про майбутній розвиток конфлікту на Далекому Сході та про можливість втручання в нього інших імперіалістичних держав, московський соціаліст звернув увагу

«тако-ж на небезпеку сепаратистичних повстань і в зв'язку з ними інтервенції західних сусідів СССР».

Взагалі весь виступ т. Дана було витримано

«в дусі тих постулатів, які лягли в основу резолюції, що їх виробила закордонна делегація нашої партії і як директиву для її власної діяльності, і в напрямку боротьби, яка стоїть на черзі, щоб запобігти світсько-японській війні, і на випадок, коли б все-ж та війна вибухла».

Отже, як бачимо, що-до оборони російського стану посідання московські соціалісти намагаються бути гідними наступниками своїх попередників — московських царів. Вони так наскрізь перейняті «об'єдинительними» тенденціями, що не гребають навіть, — без сороза казка, — позичати у старого режима такий заялозений термін, як «сепаратизм». Для них визвольні змагання України, Кавказу, Туркестану —

«предприятия сепаратистского и повстанческого характера».

На диво, ці страхи московських імперіалістів поділяють, як видно, і їх європейські колеги, що ту резолюцію ухвалювали. Та навіть за допомогою товаришів чужоземних не пощастить московським с.-д. зберігти од загибелі велику «тюрму народів». II Інтернаціонал в ролі сторожа великої тюрми народів!

Хроніка.

З життя укр. еміґрації.

У Франції.

— Засідання Президії Головної Еміґраційної Ради відновилися 8 червня с. р.

— Українська Православна Церква у Франції. У четвер, 28 квітня с. р., в Українській Православній Церкві в Парижі відправлено було Страсті Христові. Співав хор Товариства б. Вояків Армії УНР у Франції під орудою п. Курманського. «Розбійника» виконало було пп. Солонарем, Шпаківським та Курманським.

Нашій молодій співочій організації, що складається з членів Т-ва б. Вояків Армії УНР, з окрема старости хору п. Бахтину та п. Ковальському М., який організувавши хор, немало праці прикладає також до його зміцнення, належить якнайбільше признання. Хор робить великий поступ та з кожним разом збільшує свій репертуар, а також удосконалюється в церковних співах. Одночасно виявляється постійний склад хору, що служить запорукою його дальшого розвитку й зміцнення.

Для української парафії в Парижі засновання такого постійного хору являється великим придбанням.

Провідники церкви в Парижі дбають тепер про скликання парафіяльних зборів та про збільшення членів парафії.

— В ніч з 30 квітня на 1 травня с. р. відбулася великодня служба Божа в Шалеті. В помешканні Громади було збудовано іконостас з живих квітів та зелені. Над прикрасою помешкання й вівтаря потрудилися члени Громади. Вівтар оздоблено було крім того кольоровими електричними лампками, що робило вражіння.

Загалом помешкання мало чудовий святочний вигляд.

Під час служби співав хор під орудою відомого вже своєю корисною роботою на українській ниві п. Ковгана. Хор співав, як і завжди, прекрасно. В співах відчувалася відповідна дисципліна та зміла керуюча рука. На достойному рівні були й співаки.

Не дивлячися на безперервний дощ, імпровізована церква до 12 год. була повна вщерть. Крім місцевої колонії, що була в повному складі, на богослуження прибули також українці з далеких і ближчих околиць Шалету й Монте ржі.

О год. 3 ранку відбулося посвячення пасок і за ним спільні розговни Української Громади.

— 1 травня о год. 8 рано в Парижі було відправлено великодню службу Божу, а по ній посвячено паски.

— 22 травня відбулася служба Божа та папихида за спокій душі бл. п. С. Петлюри в грецькій православній церкві в Ліоні. По службі, з ініціативи Управи парафії, відбулися збори представників різних кол та угруповань української колонії в Ліоні. Константовано було тяжкий моральний стан громадського українського життя, розпорошеність українських сил та ненормальне явище роз'єднання, що, з погляду наших державницьких змагань та національної пропаганди, витворює у чужинців негативну про нас оцінку.

У зв'язку ж з трагічною подією вбивства президента Французької республіки росіянином, українцям особливо треба уважати на створення прихильної опінії і зрозуміння відрубности нашої від росіян.

Все це можна зробити лише в організований спосіб і через організацію, що стоятиме на достойному рівні. Тому підкресле-

но було абсолютну необхідність зосередження українського громадянства в Ліоні навколо існуючої громадської організації, що вже протягом шести років превадить вельми корисну культурно-націо-нальну роботу.

Українці вже кілька разів довели на ділі, що вони можуть виступати одностайно та організовано. Бачили вони також наслідки своїх організованих виступів і відчували не раз пошану, з якою ставився до них у таких випадках місцеве французьке громадянство та влада. Добре ім'я українця стояло досі високо в очах як місцевого французького населення, так і влади, і зберегти цю добру опінію тим важніше, що з опінії про поодинокі організації утворюється загальна опінія про цілу українську націю.

Так промовляли і висловлювалися зібрані, виявляючи тим своєю найбільшу волю до об'єднання. Частина громадянства, що досі до громади не належала, зуміла це довести і на ділі, вступаючи відразу за членів до Громади.

Це свідчить про те, що в час потреби при добрій волі наше громадянство вмє й може тримати на достойному рівні славне ім'я українця.

— Концерт В. Ємця в Ліоні. В суботу 21 травня с. р. в Ліоні, в салі французького музичного товариства «Нагшопіє» відбувся концерт відомого українського віртуоза на бандурі п. В. Ємця.

Як і завжди, цей виступ мав величезний успіх та залишив серед присутніх прекрасні вражіння не лише своєю чарівною мистецькою грою, а й певною національною пропагандою, що її зроблено було вже самим фактом виступу та влучними, під час зворушуючими поясненнями, що давалися славним бандуристом на кожную точку концерту. Пояснення давались одночасно мовами українською і французькою, так як на концерті було чимало й французів.

Коліскова пісня, присвячена пам'яті 359 лицарів, розстріляних москалями у Базарі, — слова

й музика самого виконавця, — залишила серед присутніх українців незабутнє вражіння своїм глибоким зворушливим змістом. Французам ця пісня говорила про жорстоку боротьбу нашу з москалями за нашу державність.

Така пропаганда не лише нашою пісні, музики, а й наших державницьких змагань має надзвичайно велике значіння, особливо після трагічної події вбивства президента Французької республіки. Ця пропаганда помагас чужинцям зрозуміти нашу окремішність і відрубність від москалів.

Приємно відзначити велике захоплення французів грою на бандурі та зацікавлення ними самим інструментом («з безліччу ладків та струн».

В перерві нашому артистові не дали навіть відпочити. Іратували, дякували, стискали руку та з цікавістю розглядали бандуру, що під пальцями українського віртуоза витворює такі чудові, чарівні звуки.

Крім коліскової пісні треба ще відзначити гарні по виконанню та змісту: «Подих української ночі», «Дошик», «Передзвни», «Журавлі» та ин. Де-які точки на вимогу присутніх було повторено. Надзвичайний успіх артиста був підкреслений гучними оплесками слухачів.

— Загальні збори Української Громади в Ліоні. 5 червня с. р. відбулися надзвичайні загальні збори Української Громади в Ліоні. Прийнято було цими зборами до Громади 16 нових членів. Рада Громади, яка повмила свої обов'язки 8 місяців, замість 6 згідно зі статутом, подалася до демісії. До складу нової Ради Громади обрано пп. Бойка — голова, Горбатенка — скарбник, Сурмія — секретар.

— Виступ хору Т-ва б. Воєнків Армії УНР у Франції. В четвер 9 червня с. р. французьке т-во «Ескадрон Келермана», на чолі якого стоїть комендант Ері, влаштувало в салі «Журналь» в Парижі свої

збори. Програм цих зборів складався з промови голови ком. Ері, доклада ком. Мусу про «Тафілатет» та довшої промови видатного генерала Буашо. Після того відбувся концертний відділ з участю співачок п. п. Арюс, Мерлен та Тоні Павель. Тоня Павель заспівала французькою мовою «Ой, що ж бо то за ворон» та «Прудивус». Переклад її дуже вдалий і справив на французів гарне враження. Потім співала вона «Щедрик». «Воропа» та «Щедрик» співала вона в супроводі хору. Між цими номерами виступив хор під орудою п. М. Ковальського і заспівав «Гуляли, гуляли» Ніжанківського та «До зброї» Кошиця. Виконано було ці номери добре, з настроєм і хор отримав заслужені рясні оплески. Після закінчення концерту співаків було запрошено до окремої салі, де сервовано було шампан. Французькі військові щиро дякували хорові за його виступ та захоплювалися українською піснюю. Приємно було чути ширі теплі слова ген. Буашо, який в приватній розмові з українськими вояками згадував про свій побут на Україні ще в передреволюційні часи.

— З життя Української Бібліотеки ім. С. Петлюри в Парижі. За місяць травень 1932 р. Бібліотека дотала пожертви грішми від таких осіб та установ: 1. пані Жанна Яковлева (Бельгія) — 24 фр., 2. інж. С. Момот (Польща) — 25 фр. замість великоділних поздоровлень, 3. Укр. Центр. Комітет в Польщі — 47,90 фр. — збірка в Сосновицях в р. 1931, 4. Т-во «Просвіта» в Шалеті — 15 фр. — збірка на лист ч. 438 з р. 1931, 5. Зібрано в редакції «Тризуба» від ріжних осіб замість великоділних поздоровлень — 50 фр., 6. п. Ол. Денисюк (St.-Denis) — 53 фр. — збірка на підп. лист ч. 571, 7. Громада Студентів при Укр. Госп. Акад. в ЧСР — 74,40 фр., 8. родина д-ра Ф. Слодецького з Чехії — 74,05 фр., 9. С. Кремінь — 65 фр. — збірка на підп. лист ч. 570, 10. А. Козлов (Ariège) — 20 фр., 11. Я. Луніч (Ariège) — 5 фр., 12. Ріжні особи склали пожертви на лист ч.

418, покладений в читальні Б-ки — 180,50 фр. 13. Гурток українців у Villard de Planay — збірка п. Бобра — 50 фр. Всього за травень місяць — 683,85 фр.

За цей же травень книги та інші друки і речі надіслали такі особи: 1. нж. Ю. Яковлів (Бельгія) — 5 чисел журналів, 2. п. Моклович — 2 книги, 3. проф. І. Боберський (Канада) — 16 фотографій, 4. В. Прокопович — ікона Вишгородської Божої Матері, 5. п. Орчинський (Америка) — 8 ріжних афіш, плакатів з днів свят пам'яті Вашингтона, 6. п. Л. Янушевич зі Львова передав 648 ріжних предметів, серед яких находимо гудульський килимок, 2 малих гудульських виробів, 2 альбоми з фотографіями, 32 оправлених в рамці фото українських письменників і діячів, 5 негативів, 3 укр. банкноти, 7 ріжних плакатів, 30 листівок власного видання та 565 ріжного формату фотографій, 7. письменник Ф. Дудко (Львів) — 14 книг, 8. Т-во Допомоги Емігрантам з Вел. України (Львів) — 82 книги та 354 числа журналів, 9. Т-во «Сільський Господарь» (Львів) — 36 книг, 10. Вол. Дорошенко (Львів) — 383 книги та 118 чисел журналів, 11. М. Шумицький (Париж) — 5 книг, 12. В. і Р. Никитюки (Париж) — 6 книг, 13. М-те Perdrizet (Париж) — 7 книг, 14. І. Карбовський (Париж) — 2 книги, 15. Укр. Центр. Комітет (Варшава) — 4 книги, 16. ред. «Тризуба» — 24 фото, 17. Громада в Шалеті — 4 фото. Всім жертводавцям Рада Бібліотеки приносить свою глибоку й щирю подяку.

— Шевченківський концерт у Парижі відбувся 11 червня. Концерт мав велику артистичну програму і пройшов з успіхом. В артистичній частині брало участь багато артистичних сил. Співав хор під керівництвом п. О. Чехівського. При піані була пані Гораїнова.

— Українські служби Божі у Франції. Настоятель української православної парафії у Франції п.-о. П. Грещинкин має відправити службу Божу в Шалеті в неділю 19 червня і в Парижі — в неділю 26 червня с.р.

У Польщі

— Панахида по бл. п. С. Петлюрі в Слонімі. 22 травня с. р. заходами членів колонії Відділу УЦК у Слонімі відслужено було у Слонімському соборі панахиду по бл. п. С. Петлюрі та, з нагоди 15 річниці заснування української армії, — по всіх українських вояках, що полягли за визволення батьківщини.

Панахиду відслужено було о 1 год. вдень п.-о. Михайлом Словінським при участі мішаного соборного хору.

На великий жаль, не всі члени української колонії мали змогу бути присутніми на панахиді. За те велика кількість місцевих білорусинів заповнила церкву.

По панахиді, о год. 3, усі присутні члени колонії разом зі своїми родинами вдалися на місце кладовище, де над свіжою могилою члена колонії сотника Володимира Подоляка п.-о. Словінський відслужив панахиду українською мовою. Під час цієї панахиди співав хор, складений з членів колонії та їх дружин. Перед панахидою п.-о. Словінський виглосив українською мовою надзвичайно чулу й патріотичну промову, яка вплинула на серця не лише членів колонії, а й місцевих громадян, що були прийшли на могилки своїх близьких. Після панахиди всі присутні, разом з п.-о. Словінським зфотографувалися коло могили сотн. Подоляка.

Слід зазначити, що поскільки вороже до українців ставляться росіяне, постільки прихильно до нас віднісся п.-о. Словінський, як рівно-ж і хор місцевого собору. Українська Слонімска колонія висловлює цим п.-о. Словінському та всьому хорові під керуванням п. Кислого щире подяку.

Я. Вовкогон.

— Панахида по св. пам'яті С. Петлюрі в Бидгощі. Заходами уповноваженого У. Ц. К. на м. Бидгощі і околиці інж. В. Рибалко-Рибальченка та інших членів української колонії в місцевій пра-

вославній церкві 29 травня с. р. відправлено було урочисту панахиду по бл. п. С. Петлюрі.

До церкви зібралось багато українських громадян без ріжниць переконань. Усі прийшли віддати пошану пам'яті великого борця за волю України.

— Делегація православної церкви в Польщі на передсоборовому зібранні. В час. між 15.VI—I.VIII с. р. відбудеться на Афоні передсоборове зібрання при участі представників усіх автокефальних церков для скликання Восьмого Вселенського Собору. Від православної церкви в Польщі візьме в передсоборовому зібранні участь делегація в складі архисп. Олексія, проф. О. Лотоцького та проф. М. Арсен'єва.

— З діяльності Українського Наукового Інституту у Варшаві. В Крем'яниці на Волині утворено підкомісію для перекладу св. Письма та книг богослужбових на українську мову. Голова підкомісії — М. Кобрин, члени — Н. Вишньвський, В. Гнзжевський, Л. Данилевич, Л. Кеневич, А. Котович, Ф. Кульчинський, о. Н. Маложинський, С. Міляшкевич.

— 6-го червня 1932 р. відбулися збори економічного семінару при У. Н. І. На цих зборах інж. В. Яновський прочитав доклад «Тракторизація сільського господарства ССРСР».

Докладчик накреслив ті плани, що складено совітською владою в напрямку заснування машинотракторних станцій (МТС), і подав дані що-до виконання цих планів. Зупинився на постачанні тракторів, будівництві нових тракторових заводів, зокрема Харківського (ХТЗ), на питанню про кадри досвідчених стернових для тракторів, про забезпечення тракторів паливом та шмаровидлом і ремонті їх. Вкінці реферату докладчик подав міркування совітської преси що-до можливого пристосування тракторів до потреб війни і

підкреслив, що подібні мілітарні міркування грали не останню роль в форсованні тракторизації сільського господарства УССР. Доклад викликав жваву дискусію, в якій брали участь п. п. О. Чубенко, В. Недайкаша, О. Шитель, Л. Пнасенко.

— З життя українського мистецького гуртка «Спокій». 14-17 травня с. р. відбулася у Варшаві VI ювілейна виставка праць українського мистецького гуртка «Спокій».

— З життя Союзу Українок Емігранток у Польщі. Життя Союзу Українок Емігранток у Польщі характеризується в біжучому році досить помітною активністю.

16 квітня с. р. Союзом було влаштовано дитяче свято з okazji 71 річниці смерті Тараса Шевченка. Свято почалося співом «Заповіту» дитячим хором. Після цього йшов реферат про Т. Шевченка — п. К. Чайківської і дві п'єси: «Одної ночі» і «Сирітка» — виконані дітьми. Наступними точками програму були танці, співи і декламації. Свято закінчилося співом національного гімну. Малим артистам і гостям улаштував Союз Українок підвечірок, після якого розпочалися дитячі забави.

— 24 квітня с. р. в помешканні клубу «Прометей» відбулися річні загальні збори Союзу Українок Емігранток у Польщі. Збори відчинила голова Союзу пані М. Лівницька і поінформувала присутніх про річну діяльність Управи Союзу, яку для більш активної праці було поділено на окремі секції. Культурно - освітню секцією керувала пані Н. Саліківська, гуманітарною — пані К. Безручкова, господарчою — пані О. Садовська, і феміністичною — пані В. Завадська.

Зі звіту було видно, що загальна фінансова криза відбулася і на діяльності Союзу, направляючи її головню в бік гуманітарний.

Незалежно від діяльності Українського Міжорганізаційного Комітету Допомоги Безробітнім, провід в якому обняла пані М.

Лівницька, Союз Українок Емігранток у Польщі в м.ру своїх фінансових можливостей розвинув широку гуманітарну діяльність, задовольняючи чиселні прохання про допомогу і видаючи одноразові допомоги на лікування, для дітей, висилаючи окремим родинам пакунки з продуктами, одежою і т. д.

Для підсилення фонд в Міжорганізаційного Комітету Допомоги Безробітнім Союз Українок організував лотерію на своїй вечірці. Доход з самої вечірки пішов на користь Українського Хору ім. Лисенка.

Після справоздання скарбника Управи, Ревізійної Комісії та уділення абсолюторія уступаючій Управі почалася друга частина зборів. Голова статуткової комісії пані В. Завадська зачитала новий статут Союзу Українок, затверджений відповідною польською владою і підписаний ініціативною групою в складі паній Г. Чуйковою, Є. Кметовою та В. Завадською.

Провадила новими зборами пані К. Чайківська, секретарювала пані Є. Кірічкова. Далі на порядку денному було переобрання голови Союзу, Управи і Ревізійної Комісії. На голову односторонно було перебрано пані М. Лівницьку. До Управи увійшли: пані: В. Завадська, К. Чайківська, С. Лукасевичева, О. Садовська, М. Шевченко та Є. Кметова. До Ревізійної Комісії увійшли пані: Г. Чуйко - Чикаленкова, Н. Саліківська, Є. Кірічкова; заступники — пані: К. Вишнівська, М. Янчевська.

З огляду на виступлення з Управи з причини хвороби пані Н. Саліківської, для вишанування її доволитньої і відданої праці в Союзі обрано її почесним членом Союзу.

По переведенню виборів заслужано було реферат п. Завадської, в якому вона торкнулася становища жінки в зв'язку з політично-економічною ситуацією останнього часу.

На цих же зборах в планах на будуче було прийнято проєкт п. Завадської видавати український

жіночий альманах, запросивши до участі в ньому українок з українських земель і з-закордону.

— 7 травня с. р. заходами Управи Союзу в салі Східного Інституту організовано було реферат п. Г. Лазаревського — «Жінка на совітській Україні», зацікавилася яким і прийшла його прослухати значна кількість як українського, так і не українського громадянства. В своєму рефераті п. Лазаревський всебічно торкнувся поставленої перед собою теми, згадав про положення її щоденну працю активних мас українського жіноцтва на Великій Україні, і зупинився також над провідними постатями серед українського жіноцтва в минулому і сучасному, даючи їм характеристику і належну оцінку.

— В неділю 22 травня с. р. відбулися перші річні сходи членів Союзу з новообраною Управою на чолі. Цим разом реферат прочитала запрошена полька, пані Юшкевичева, яка ціле своє життя провела в Японії, а останнє була в Шанхаю. Говорила вона про японську жінку і на закінчення ілюструвала свій виклад народною японською музикою (грамофон).

По закінченні реферату, голова Союзу пані М. Лвицька звернулася з сердечною промовою до присутньої пані д-р Василевської-Мироновичевої з подякою за широкі й безінтересовну працю на курсах сестер - жальбниць при Союзі і піднесла їй від Союзу подарунок на спогад про співпрацю.

— З життя жіночої секції при клубі «Прометей» у Варшаві. 4 травня с. р. жіноча секція клубу «Прометей» улаштувала традиційний чай в залах Європейського готелю. Артистичні точки програму було виконано представниками різних національностей, які об'єднує «Прометей». Пані Самутіна і Сиротенко виконали українські танці, а п. Рахін - бей — лезгінку. Окрім того запрошена співачка заспівала низку українських пісень. Артистичні номери виконувалися в перервах межі танцями.

До складу жіночої секції при «Прометей» по старому належать пані Завадська — голова, Багратіон — містогорова, Казумбек — секретарка, Безручкова — скарбник, Хогжоко — господар. Крім цих осіб в біжучому році від грузинів вступила пані Квівідзе.

Члени секції беруть інтенсивну участь у всіх національних обходах «Прометей» і його окремих груп і придбали узнання за свою працю та широкі приятелів, а пані Багратіон цього року обрано до Ревізійної Комісії клубу.

В минулому зімовому сезні на запрошення секції відбувся реферат пані Закшевської - Маліновської на тему «Участь жінки в боротьбі за незалежність Польщі», під час якого докладчиця поділилася своїми спогадами з років 1904 - 1918.

Надалі заміряє жіноча секція влаштувати в-осени концерт народної пісні всіх народів, що гуртуються коло «Прометей».

В Румунії

— В день свята української науки. Крім Громадсько - Допомогового Комітету української еміграції в Румунії та «Українагау», привітаннями, про які було надруковано в одному з попередніх чисел «Тризуба», на ювілейне свято Української Господарської Академії в Чехословаччії відгукнулися тако-ж і наші українські організації, що перебувають на терені Румунії, а саме:

1) «З нагоди десятилітнього ювілею Української Господарської Академії в Чехословацькій республіці, Дипломатична Місія УНР в Румунії шле своє найсердечніше привітання тим відданим науковим робітникам, які, творючи душу цієї Академії, зуміли піднести її рівень на такий високий щабель, яким українська наука та українська нація можуть по праву пишатися.

Висока місія Академії не закінчена і ми віримо, що вона її зможе і буде продовжувати як тут

на чужині, так і на своїй рідній землі, у своїй незалежній державі, нове відродження якої є неминучим.

Українська нація до цього прагне, вона цього хоче, і, ми певні в тому, що вона перемає.

Підписали: голова місії: професор К. Мацієвич і секретар: Дмитро Геродот.

2) «Політичні емігранти, згуртовані навколо Українського Товариства Прихильників Ліги Націй в Румунії, з нагоди десятилітнього ювілею Української Господарської Академії в Чехословацькій республіці, засилають свої гарячі привітання і найліпші побажання.

Разом з почуттям радості, ми через вас, засилаємо нашу глибоку вдячність своїм слов'янським братам чехо - словакам, на державних землях яких відбувається урочисте свято української науки.

Симпатії українського народу до народу Чехо - Словацького будуть тим фундаментом, на якому в майбутньому базуватимуться дружні не лише економічні, але й політичні стосунки між цими вільними братніми слов'янськими державами».

Підписали: голова філії — сотник О. Долинюк і секретарка — Антон на Івашина.

3) «Український Комітет імені Симона Петлюри в Румунії, дивлячися на підготовку кадрів фахової української інтелігенції як на одну з підвалин, яка не лише скріплює українську націю морально, але й забезпечує її осягнення її державних ідеалів, гаряче вітає українських культурних каменярів. Слава українській культурі і слава Чехословацькій республіці — колиці української культури на чужині»

Підписали: голова комітету: Дмитро Геродот. Секретарка: Катерина Долинюк.

4) «В імені Першого Українського Ощадно - Позичкового Товариства «Згода» в Румунії, вітаємо шановний ректорат Української Господарської Академії, її професорський склад, студентство, а тако-ж і всіх присутніх

на ювілейному святі Академії та щиро віримо, що вже недалеким той час, коли вона зможе залишити гостинний терен Чехословацької республіки, зберігаючи до неї та до її народу як найглибшу та як найширшу вдячність».

Підписали: за голову товариства: полковник Гнат Пороховський та секретарка: Антоніна Івашина.

5) «Еміграційний Союз Жінок Українок в Румунії радісно ділить урочистість нинішнього ювілейного свята Української Господарської Академії, засилає робітникам української науки своє найширніше привітання і бажає Академії дальшого розвитку і дальшої такої користної і такої важливої праці».

Підписали: голова союзу: Антон на Трепке і секретарка Антон на Івашина.

6) В імені української парламентарної репрезентації в Румунії надіслали своє привітання п. сенатор д-р Д. Маср - Михальський та п. депутат д-р Володимир Залозецький. Крім того, ними зложено членські внески в Букарештянський комітет Товариства Прихильників Української Господарської Академії в Подєбрадах.

Крім привітань, надісланих на адресу ректорату академії в день її ювілею, то пак 16-го травня, делегація Українського Громадсько - Допомогового Комітету — в складі заступника голови комітету д-ра Василя Трепке та члена комітету полковника Гната Пороховського — відвідала Чехословацьке посольство в Букарешті, маючи на увазі передати з нагоди ювілею академії глибоку подяку, а тако-ж і заманіфестувати ті почуття щирих симпатій, які зроджуються серед усієї української еміграції до чехо - словацького народу під впливом широко закресної культурної та матеріальної підтримки Чехословацької республіки.

На жаль, п. посла українська делегація не застала, бо він в цей час був у Білгороді на конференції Малої Антанті, але вона лишилася в посольстві писану адресу

на ім'я п. посла, в якій між иншим говориться:

«16 - го травня минуло 10 років з дня заснування в Подєбрадах Української Господарської Академії.

Протягом 10 років свого існування ця висока технічна школа випустила більше 500 інженерів різних фахів: агрономів, економістів, гідро - техніків, лісовників та ин. Вона дала працю значній кількості української професури, склала різноманітну та багату бібліотеку й організувала лабораторії та наукові кабінети великої вартости. Все це разом творить велику й неопціну справу, яку було коли - небудь зроблено для української політичної еміграції.

Ціла українська генерація мала змогу науково підготуватися в рідній мові для тої ролі, яку вона буде відігравати у відродженню України. Українські вчені мали змогу робити вигоди і займатися науковими працями в українській мові, багачучи її в той же час українською науковою термінологією.

Не зважаючи на те, що праця Академії в Подєбрадах переводилася в досить тяжких умовах, вона стала правдивим вогнищем української національної науки на гостинному терені Чехословацької республіки.

Розвиток Академії та її блискучі досягнення треба завдячувати в першій мірі підтримці та шляхетній і братній допомозі Чехословацької республіки на чолі з її відомим глибоко - поважаним президентом Т. Масариком, який тако-ж і сам особито виявляє велику увагу та доброзичливість до культурних справ української еміграції взагалі й до Подєбрадської Академії з окрема.

Глибоко - зворушений почуттям щирої вдячности, український нарід дивиться на цю допомогу Чехословацької республіки, як на ті ґрунтовні підвалини, на яких базується і розвивається культура приязнь, та приязнь, що творить першу й найголовнішу передумову політичного зближення між двома слов'янськими народами: чехословацьким та українським.

Ми сподіваємося, що, не зважаючи на сучасні труднощі, які переживав зараз тако-ж і Чехословацька, ця молода і шляхетна держава, цей сучасний вождь слов'янства, не дасть загаснути смолоскину української науки, яким є Господарська Академія в Подєбрадах. так потрібна ще українській нації, що переживав добу свого відродження.

Ми сподіваємося, що Академія буде користатися і дало братнею доброзичливою допомогою, так само, як користалися нею до цього часу.

В цей урочистий для всіх українців день, ми маємо за шану зложити Вашій Ексцеленції гарячу й ширю вдячність од імени української політичної еміграції в Румунії за моральну та матеріяльну підтримку, яку дає Чехословацька республіка Українській Академії в Подєбрадах і просимо не відмовитися передати ці наші високі почування панові президентові Т. Масарикові та вашому урядові».

За кілька днів відвідав посольство Чехословацької республіки п. сенатор д-р Денис Маср - Михальський, який в ювілейний день Академії не був у Букарешті, і тако-ж — в імені української парламентарної репрезентації в Румунії — зложив подяку Чехословацькій республіці за ту високу культурну місію, яку вона так ширю і так широко провадить для українців на своєму терені.

При цьому п. сенатор підкреслив, що цією своєю акцією Чехословацька республіка перекинула той місток гарячих симпатій між чехо - словацьким та українським народами, родючі наслідки яких нам принесе вже близьке і також дальше майбутнє.

Радник чехословацького посольства (п. посла не було в Букарешті) з яким балакав п. сенатор д-р Д. Маср - Михальський, був дуже зворушений цією візитом і, прощаючися, підкреслив, що він в той же день напише до свого уряду про відвідини пана сенатора, та про подяку української парламентарної репрезентації в Румунії. Д.Г е р о д о т .

— Українська Громада в Букарешті на поміч Укр. Госп. Академії в Чехословащині. На загальних зборах членів Української Громади в Букарешті, на пропозицію Управи Громади, було прийнято постанову про те, що точка статуту про виключення з громади тих її членів, які протягом довшого часу не вносили своїх членських вкладок, не поширюється на безробітних. Члени Громади під час безробіття звільнюються від будь-яких грошевих внесків.

Далі загальні збори постановили про одноразове самоподаткування в розмірі не менше 30 леїв на видатки, зв'язані з доповненням бібліотеки Громади.

Але найбільш зворушуючим моментом на зборах громади були дебати з приводу підтримки Української Господарської Академії в Чехословацькій республіці.

Справа в тому, що значна частина членів Громади або не має зовсім роботи, або працює не кожного дня, бо не має сталого місця праці, або й, маючи працю, заробляє такий мінімум, якого не завжди вистарчасна свої найнеобхідніші потреби. Отже, при цих умовах, було-би зовсім зрозумілим, наколи - би Громада, обмежившись платоничним співчуттям цілям Товариства Допомоги Українській Господарській Академії в Чехословацькій республіці, прийняла постанову про те, що грошево допомогти їй вона не може. Тим більше, що готівка скарбниці не досягала навіть двохсот леїв.

Тим часом всі промовці, які виступали, намагалися знайти ті шляхи, які дозволили - би Громаді вписатися членом до Товариства Прихильників Господарської Академії в Подбрадах і внести свій внесок в розмірі 10 доларів, або на румунські гроші коло 1700 леїв.

В решті решт було постановлено, щоби протягом найближчих 3-х місяців кожний працюючий член Громади внесе по 75 леїв, а якщо членів Громади — половину цієї суми. Ці внески мали би дати коло 1000 леїв.

Це—дійсно максимальне напруження, яке підкреслює не лише велику свідомість, але й ширшу жертвеність Української Громади в Букарешті.

Треба було чути ті ноти болючого суму, спостерігати ту соромливу ніяковість, яка пробивалася в промовах членів громади через те, що вони не можуть дати стільки, скільки хотілось-би, щоби пересякнулися глибокою повагою до цих, звичайно мовчазних, українських патріотів, які, під час збройної боротьби несли Українї своє життя, а зараз готові для української справи віддати свою останню сорочку.

Наколи українське ширше громадянство, а в першу чергу його заможнійша верства, мали-би хоча - би соту частину того широкого патріотизму і тої відданости, яку так часто виявляє матеріально убога еміграція і яку в такий зворушуючий спосіб виявили члени Букарештянської Громади на своїх загальних зборах, то не тільки існування Української Академії було-би забезпечено, але й доля самої України була-би инакшою.

Дмитро Геродот.

В Болгарії.

— З життя української еміграції в Болгарії. 24 травня, напередодні 6'ої річниці трагічної смерти Головного Отамана С.Петлюри, Українська Громада в м. Пловд'ві в своїй помешканні влаштувала урочисту жалібну академію, на яку прибув з Софії запрошений названою Громадою полковник Цибульський.

Спочатку відправлено було папахиду по незабутньому борцеві за волю і незалежність України. На папахиді співав зорганізований при Громаді хор, який складається в своїй більшості, з членів організації; меншу частину його складають звичайні аматори української пісні, — це майбутні кандидати в члени Громади, які поки-що «приглядаються»: не один вже з таких в минулім зараз є членом і, треба зауважити, членом активним.

По закінченні релігійної части-

ни, через пів-години розпочалася сама академія. Вдчинив її вступним словом голова Громади п. Андрієвський. В сильних і яскравих рисах п. голова намалював перед присутніми величну постать С. Петлюри, як борця українського народу за свою державу, яка має дати нашому народу і щастя, і волю. Полковник Цибульський широкими мазками жваво накреслив образ ступневого розвитку у політичній діяльності героя - мученика, підкреслюючи його безкомпромісовість державника і самостійника, який ще задоволено до революції став на що платформу, рішуче порвавши з українсько - культурницькою течією, що в ті часи залюбки панувала серед нашого освіченого свідомого громадянства. Підкреслено було промовцем і ту величезну популярність Петлюри, яка широкою хвилею пройшла і зараз панує серед простого українського люду, і яка саме власне ім'я Петлюра зробила легендарним. Закінчуючи промову п. Цибульський закликав аудиторію вшанувати пам'ять народного героя вставанням. Під спів жалібного «Як умру, то поховайте» всі присутні на академії, стоючи, схилили своє чоло перед пам'яттю незабутнього.

Третій промовець, заступник голови, п. Пикало прочитав реферат, в якому намалював портрет світлої пам'яті Головного Отамана в освічених військових подіях і громадській праці покійного.

Потім же виступив полковник Цибульський. В короткій промові він нагадав, що на цей травень місяць припадає ювілей одної з радісних подій української історії, події, також зв'язаної з іменем покійного Головного Отамана, — ювілей 15-ої річниці відновлення української армії. 22 травня 1917 року на Військовій з'їзді у Києві було обібрано Генеральний Військовий Комітет, в чолі якого став С. Петлюра. Встаючи Громаду з приводу ювілею п. Цибульський побажав славної нашій армії успіху і слави на бойовім полі в недалекій боротьбі за незалежну державу Українську, в боротьбі, коли, як

в'рить наш сучасний Головний Отаман, «борці - патріоти в той слушний час усі, як один м'яз, гордо і сміливо стануть під святий наш прапор боротьби і перемоги». Закінчуючи своє слово, п. полковник побажав сил і здоров'я п. Головному Отаманові і його ближчому помішникові п. військовому міністрові для проведення ними щасливо цієї з таким нетерпінням очікуємої кожним українцем акції. Гучне «Слава» Головному Отаману і військовому міністру, і гімн «Ще не вмерла Україна» вкрили аудиторію академії.

В переміжку з виступами промовців громадський хор виконав декілька сумних українських мелодій.

Закінчуючи академію п. голова Громади подякував членам і гостям за відвідини і побажав усім скорого повороту додому.

У Бельгії

— Подяка української еміграції у Бельгії чехословацькій владі за допомогу українським високим школам в Чехословаччині. Демократична Громада Українських Емігрантів у Бельгії з нагоди 10-ти літнього ювілею Укр. Госп. Академії в Подєбрадах надіслала п. послові Чехословацької республіки в Брюсселі листа з подякою чехословацькому урядові за моральну й матеріальну підтримку українським високим школам на Чехословацьчині.

Подібну подяку через чехословацького посла в Бельгії висловлено також і від Спілки Українських Інженерів у Бельгії.

— Шевченківське свято у Flémalle-Grande. Українська Демократична Громада у Flémalle - Grande 27 березня с. р. організувала свято з приводу 71 річниці смерті Т. Шевченка, на якому п. Яскевич зачитав добре випрацьований, змістовний і цікавий реферат. Закінчилося свято співом «Як умру, то поховайте».

Того ж дня відбулися збори Громади, на яких було вироблено план дальшої праці та обговорено біжучі справи.

— Український концерт - вистава у Flémalle - Grande. 8 травня с. р. Українська Демократична Громада у Flémalle - Grande влаштувала концерт - виставу, яка пройшла з великим успіхом. Програма вечера складалася з жарту «Восниа любов», пізки українських пісень, солового співу та гри на бандурі.

Вироблений і сильний голос п. М. Онуфренка, який з чуттям заспівав кілька українських пісень, а особливо «Дивлюсь я на небо», захопив присутніх українців та чужинців. Усі аматори, що брали участь у п'єсі, ролі свої виконали дуже добре. Пан Я. Ішак чудово загравав на бандурі кілька пісень та козацьких дум. Слід також відмітити гопак в останньому виступі в п'єсі, прекрасно виконаний п. П. Осиповим, що був у ролі укр. старшини, та панією Онуфренковою.

Це мабуть у перший раз можна було бачити у Л'єжському басейні на вулицях жовті афіші, на яких кидалася у вічі назва по-французьки нашої української організації у Flémalle - Grande. Афіші ці було вивішено скрізь, також у Л'єжському університеті.

З жалем треба разом з тим відзначити сумні факти пропаганди нашими «націоналістами» бойкоту цього вечера, які робили також спроби зірвати в деяких місцях афіші.

Українська Громада у Flémalle Grande ширить свідомість серед своїх членів і спрочиняється до пропаганди визвольних українських змагань між чужинцями. Її членами являються українці, що своїми грудьми боронили рідну землю у минулій визвольній боротьбі. Вони тако ж стануть до лав активних борців і в будучині, щоб боротись за здійснення державних ідеалів українського народу. І хай українське громадянство само посудить, що роблять ті,

які намагаються руйнувати й перешкаджати роботі Громади.

Л.
— Нова українська громада в Бельгії. Після довгої підготовчої праці засновано в Лоделінсарт (Шарлеруа) нову українську громаду під назвою «Вірні сини України». Засобами нова громада не розпоряджає і просить усіх надсилати для своєї бібліотеки книжки, журнали й ріжну українську пресу. За все висловлюється щира подяка наперед. Голова громади Гр. Осьмачко. Адреса: Georges Ostaszko. 37, rue du Moulin, photographie, L o d e l i n s a r t (Charleroi). Belgique.

— Подяка. Новозаснована українська громада в Лоделінсарті в Бельгії під назвою «Вірні сини України» цим висловлює панові інж. Ю. Яковлеву щире сердечну подяку за те, що він допоміг громаді зорганізуватися та надіслав нам книжки, журнали та відзнаки тризуба. Голова Громади Гр. Осьмачко.

В Швейцарії.

— Жалібні збори пам'яті С. Петлюри в Женеві. 27 травня с. р. Українське Студентське Товариство «Україна» в Женеві зорганізувало жалібні сходи для відзначення 6-ої річниці смерті бл. г. Головного Отамана С. Петлюри.

Збори відкрив голова Т-ва п. П. Трач. Присутні вставанням вшанували пам'ять С. Петлюри і всіх тих, що полягли в боротьбі за волю України. Реферат на тему «Симон Петлюра — вождь української нації» виголосив член Т-ва п. Микола Лівницький, який закінчив читання реферату віршем Н. Холодної.

Після співу національного гімну, було влаштовано грошеву збірку на Українську Бібліотеку ім. С. Петлюри в Парижі. Зібрану суму (11 пів. франків) переслано на ім'я бібліотекаря.

У Німеччині.

— В Українськiм Науковiм Інститутi у

Берліні 10 червня відбувся доклад німецькою мовою д-ра І. Моського на тему «Фридрих фон Боденштедт і Україна».

На увагу українцям

— VI всесвітній конгрес нового виховання, що відбудеться в Ніці у Франції в кінці липня місяця, уповноважив французьке видавництво Фішбашер (Librairie Fischbacher, 33, Rue de Seine, Paris VI-e) зробити на конгресі виставку книжок по педагогіці.

Згадане видавництво в справі цієї виставки звернулося з проханням між іншим і до українських наукових і видавничих установ.

З діяльності Французького Товариства Українознавства

— У вівторок 7 червня в Українській Бібліотеці ім. С. Пеглюри відбулася друга лекція, що її влаштувало для наших земляків Французьке Товариство Українознавства. Цього разу читав граф де Гасікур, бібліотекар Національної Бібліотеки, на тему «Нарис історії Парижа». Друга лекція була блискучим продовженням того почину, про який ми писали минулого разу.

В надзвичайно язвовому, повному дотепу, багатому на факти і разом з тим стислому викладі лектор розгорнув перед слухачами схему історії Парижа. Щоб дати в одній лекції такій багатій і різноманітній матеріал, так його мистецьки укласти, треба працювати довгі роки над цим предметом, цілком володіти ним. І справді, для графа Гасікура, який глибоко знає і любить Париж, в ньому говорить кожен камінець. Лектор уміє передати своє захоплення аудиторії: протягом довгої лекції присутні забули про те, що існує час.

З інтересом чекаємо на відновлення лекцій в сс'ньому семестрі. Нагадуємо, що лекції ці приступні для всіх бажаючих і особливих запрошень на них не розсилається.

Лист до редакції.

Високоповажаний Пане Редакторе!

Після відвідання Гребобля на стоятелем української православної парафії у Франції п.-о. П. Гречишкіним та відправлення ним служби Божої ми виразно відчули глибоку потребу як в найчастішому відвідуванні українським п.-отцем нашої колонії, так і велику вагу існування української парафії у Франції.

Тому, на перших загальних зборах громади після української служби Божої було ухвалено, щоб всі члени громади що-місяця вносили по 1 франку до громадської скарбниці на потреби української церкви, які гроші доручено скарбникові надсилати до редакції тижневика «Тризуб» для передачі по призначенню.

Сповідуючи про це шановну Редакцію, ми одночасно закликаємо всі українські організації у Франції, як і самотніх українців приєднатися до нас.

З правдивою повагою

Р о г а т ю к голова Ради
Української Громади в Гребоблі.

Д о р о ж и н с ь к и й — секретар.

Розшукують.

Розшукується пан Федор Семкою пан Сергій Карпович Овсієнко з Подолева Крелевецького повіту на Чернігівщині. Пана Овсієнка або осіб, які знають про місце його перебування, проситься подати відомості до редакції «Тризуба» або на адресу п. Семки: Fedor Semka, cestmistr. V N e g e s n o c i, Podkarpatska Rus. Tchecoslovaquie.

Зміст.

Париж, неділя, 19 червня 1932 року — ст. 1. **** — ст. 2. Д а в н і й.
Літературні спостереження, XXXII — ст. 3. Г л . Л. П'ятнадцятиліття
Українського Правничого Товариства — ст. 8. Г р . Д е н и с е н к о.
Український Технічно - Господарський Інститут позаочного навчання
— ст. 15. Резолюція II Українського Наукового З'їзду щодо української
технічно - господарської освіти — ст. 18. Академія у Французькому То-
варистві Українознавства з приводу 300-ліття народження гетьмана
Івана Мазепи — ст. 19. М . М. В совітській школі — ст. 21. К . Х .
Шостий конгрес Міжнародної Ж'ночої Ліги Ми́ра та Свободи — ст. 23.
І . Л. Десята річниця існування Українського Наддніпрянського Театру
у Польщі — ст. 25. В . С. З життя й політики — ст. 27. O b s e r v a t o r.
З міжнароднього життя — ст. 30. З преси — ст. 33. Х р о н і к а : З життя
української еміграції: У Франції — ст. 34. У Польщі — ст. 37. У Румунії
ст. 39. У Болгарії — ст. 42. В Бельгії — ст. 43. У Швейцарії — ст. 44.
У Німеччині — ст. 44. З діяльності Французького Товариства Україно-
знавства — ст. 45.

9-ий черговий З'їзд Союзу Українських Емігрантських Організацій у Франції

має відбутися 16-17 липня в м. Шалеті (18, rue Lavoisier, Vésines a Chalette).

Намічено сліду́ючий порядок для засідань з'їзду:

1) Відкриття з'їзду, 2) Обрання Мандатної Комісії, 3) Доклад Мандатної Комісії, 4) Обрання президії з'їзду, 5) Привітання, 6) Прийняття та виключення членів Союзу, 7) Доклади з місць, 8) Доклади Ген. Ради та Контрольної Комісії, 9) Демісія Ген. Ради та Контр. Комісії, 10) Обрання нової Ген. Ради та Контр. Комісії, 11) Біжучі справи, 12) Закриття з'їзду.

Ген. Рада ласкаво прохає всі організації Союзу з а з д а л е г і д ь повідомити секретаріат Ген. Ради, ким і кількома делегатами буде репрезентована кожна організація на з'їзді. В разі не можливости висланя на з'їзд делегатів, прохається подати мотиви, на підставі яких організація не висилає своїх делегатів.

Кожна організація репрезентується одним делегатом від десятка своїх членів (так: від 20 членів — 2 делегати, від 30 — три делегати і т. д.), та також і не повного десятка (від 6-7-8-9 членів — 1 делегат, від 16-17-18-19 — два делегати, від 26-27-28-29 членів три делегати і т. д.).

Делегати мусять пред'явити Мандатній Комісії з'їзду мандати-посвідки про їх делегування на з'їзд від своїх організацій з додатками списків членів організацій.

З огляду на важливість справ, які будуть порушені на цьогорічному з'їзді Союзу, прохається членів Союзу прикласти всіх зусиль, щоби їх організації були заступлені делегатами на з'їзді.

Категорично прохається п. п. делегатів виготувати свої доклади

для з'їзду в писемній формі; вони після їх виголошення мусять бути негайно передані президії з'їзду.

На покриття видатків по з'їзду побірається з кожного члена Союзу по два франка. Проситься Ради організацій ці гроші зібрати ще до з'їзду і переслати скарбниці Ген. Ради Союзу.

Генеральна Рада Союзу У. Е. О. у Франції

10-го травня 1932^{р.} Париж.

Нові книжки й журнали.

— «Д з в о н и». Літер.-науковий місячник. Ч. I. 1932 р. Львів. Крім літературного матеріалу, містить статтю О. Мищюка (закінчення) про «Причини світової економічної кризи», огляд світової політики, а тако-ж цікаву бібліографію і рецензії.

— «P r o m é t h é e». Ч. 63. Париж. Містить статті: «Проект франко-совітського пакту», «Совітська пропаганда», «Озброєння ССРСР», «П'ятилітній план, як основа совітського озброєння», «Питання національностей в ССРСР». Крім того, уміщено цікаву рецензію п. Жуї де Сен Рош на відому книгу депутата Евена про Україну.

— «U k r a j i n a», dvoutydenňi list. Ч. I. 1932. Прага. Містить статті: «Україна, Європа, Слов'янство», «З історії чесько-українських взаємин у ХІХ стол.».

— «A c a d é m i e D i p l o m a t i q u e I n t e r n a t i o n a l e. Séances et travaux». Жовтень-грудень 1931. Париж. Містить доклад, читаний проф. О. Шульгиним в Академії — «Le Statut International de l'Ukraine par M. A. Choulguine, ancien ministre des Affaires Etrangères de l'Ukraine». Після доповіді наведено також промову б. французького посла в Петербурзі п. Нуланса, що головував на зборах Академії під час доповіді проф. Шульгина і красномовно підтримав тези його доповіді про незалежність України.

— «L e M o n d e S l a v e». Ч. 3. Грудень 1931. Париж. Містить статті: «Куди йде Румунія», «П'ятилітній план ССРСР» і дуже велику «Польську хроніку», майже за увесь 1931 рік, яка між иншим багато місця відводить і українським справам у Польщі, як, наприклад, справі українсько-польських переговорів, справам релігійним, вбивству Т. Голувка, українським скаргам в Лізі Націй й т. ин.

— «L a R e v u e U n i v e r s e l l e». Чч. 18 і 19 — 15 грудня 1931 і 1 січня 1932. Париж. Містить інтересну статтю п. Roger Labonne «L'Europe de demain». В статті дається широкий огляд меншинного питання в цілій Європі, причім автор не один раз згадує про українців, коли говорить про ті держави, в яких вони є зараз. Зокрема українському питанню в ССРСР присвячує автор чимало місця і подає цікаві для французьких читачів відомості про українську боротьбу за незалежність в 1917-1920 рр.

— «S. O. S.» Publication bi-mensuelle consacrée à la défense de l'Occident. 10. II. 1932. Париж. Містить інтересний підрахунок сил Німеччини з її евентуальними союзниками, а тако-ж Франції з тими країнами, які можна уважати за її союзників.

— O s t e u r o p a M a r k t. Зомит 1. Січень 1932. Берлін. Дас замітки: «Die deutsch-russischen Wirtschaftsverhandlungen im November-Dezember 1931», а також цілий ряд статей про совітське господарство, причім це останнє трактується без огляду на політичний поділ ССРСР.

— «Die Nation in Sowjetkette». Von M. Danko. 1932. Відень. Книжка дає німецькому читачеві відомості про Україну і її недавню боротьбу, але є в ній де-що і парадоксального, як, наприклад, кінцевий уступ: «Die Befreiung der fremden Nationen von der russischen Herrschaft würde auch Russland von der bolschewikischen Herrschaft befreien».

— «Le Plan Quinquennal de l'URSS». La seule revue française, la mieux documentée, la mieux informée sur l'Union des Républiques Socialistes Soviétiques. No 1. 25 février 1932. Париж. Вже по самій назві і по рекламі, яку робить сам собі журнал, видно, що це є видання московської чека, яке хоче обдурити закордонного читача що-до сушої дійсності совітської економіки. Але тепер уже простаків на світі залишилося мало і ті панегіричні статті, які містяться в названому ревію, нікого не обдурять. Можна сміливо сказати, що кожна літера в цьому журналі дихає большевицькою брехнею. Доходить до смішного просто. На 1-ій же сторінці, наприклад, редакція з серйозним виглядом стверджує, що совітський рубель коштує 13 франків (офіційний совітський курс), тоді як його у Парижі можна купити за 5-6 франків.

Од Редакції

Випускаємо це число подвійним. Наступне з огляду на наші Зелені свята має вийти 3 липня.

Українська дитяча школа в Парижі

улаштує в неділю 26 червня о год. 4 пополудні в салі André, 14, rue Trévisé, Métro Cadet

ДИТЯЧЕ СВЯТО

В програмі спів хоровий і тріо, декламація, танки, театральні сцени. Виконавці виключно діти. Вступ 3 фр. на покриття видаткві

Віднаймається на літо (3-4 місяці) у Парижі велика кімната-ательє. Ціна 150 фр. на місяць. Звертатися на адресу: 14, Cité Falguière. Paris 15. метро Pasteur — до п. Перфецького.

Редакція і адміністрація: 42, rue Denfert-Rochereau, Paris-V
Tél. Danton 80-03.

Для переказів у Франції: «Le Trident», chèque postal 898.50, Paris.
Редагує — **Комітет.** Адміністратор: **Іл. Косенко**

Le Gérant: M-me Perdizet. 2/

Imp. de Navarre, 5, r. des Gobelins, Paris (XIIIe)